

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

KVALIFIKACE TRENÉRŮ VE SPORTU TĚLESNĚ
POSTIŽENÝCH

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2006

Lucie Pětioká

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

**KVALIFIKACE TRENÉRŮ VE SPORTU TĚLESNĚ
POSTIŽENÝCH**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

Doc. PhDr. Pavel Tilinger, CSc.

Zpracovala:

Lucie Pětioká

Duben 2006

Abstrakt

Kvalifikace trenérů ve sportu tělesně postižených

Coach's qualification in sport physical disabled

Práce je zaměřena na zjištění kvalifikace sportovních trenérů ve sportu tělesně postižených, zejména v oddílech registrovaných v Českém svazu tělesně postižených sportovců (dále jen ČSTPS). Na jejich dosažené odborné vzdělání a na možnosti jejich vzdělávání v České republice.

Cíl práce: zjištění, kdo v ČR vede trenérskou činnost ve sportovních klubech a oddílech pro tělesně postižené, zda-li má k tomu odbornou kvalifikaci.

Metoda: Rešerše dostupné literatury a dalších informačních zdrojů.

Jako forma výzkumu byla zvolena struktura empiricko-teoretické práce. Pomocí průzkumné ankety byla oslovena vybraná skupina trenérů z Českého svazu tělesně postižených sportovců.

Výsledky: Ve výsledcích jsme popsali metody zhodnocení průzkumné ankety a provedli vyhodnocení jednotlivých zjištění formou grafů. V diskusi byly konfrontovány výsledky ankety s teoretickými východisky a na základě konfrontace byl vysloven závěr.

Klíčová slova: sport tělesně postižených (dále jen TP), vedení ve sportu TP, vzdělávání odborníků ve sportu TP

Touto cestou bych chtěla poděkovat Doc. PhDr. Pavlu Tilingerovi, CSc. za odborné vedení práce, za praktické rady a za možnost využít jeho zkušenosti v této problematice. Dále děkuji za dobrou spolupráci při výzkumu všem trenérům Českého svazu tělesně postižených sportovců. V neposlední řadě také děkuji svému manželovi Jakobovi za trpělivost a podporu. Bez spolupráce výše jmenovaných by tato práce nevznikla.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu bibliografické citace.



Lucie Pětioká

Svoluji k zapůjčení své diplomové práce ke studijním účelům. Prosím, aby byla vedena přesná evidence vypůjčovatelů, kteří musí pramen převzaté literatury řádně citovat.

Jméno a příjmení:	Číslo OP:	Datum vypůjčení:	Poznámka:
-------------------	-----------	------------------	-----------

Abstrakt

Kvalifikace trenérů ve sportu tělesně postižených

Coach's qualification in sport physical disabled

Práce je zaměřena na zjištění kvalifikace sportovních trenérů ve sportu tělesně postižených, zejména v oddílech registrovaných v Českém svazu tělesně postižených sportovců (dále jen ČSTPS). Na jejich dosažené odborné vzdělání a na možnosti jejich vzdělávání v České republice.

Cíl práce: zjištění, kdo v ČR vede trenérskou činnost ve sportovních klubech a oddílech pro tělesně postižené, zda-li má k tomu odbornou kvalifikaci.

Metoda: Rešerše dostupné literatury a dalších informačních zdrojů.

Jako forma výzkumu byla zvolena struktura empiricko-teoretické práce. Pomocí průzkumné ankety byla oslovena vybraná skupina trenérů z Českého svazu tělesně postižených sportovců.

Výsledky: Ve výsledcích jsme popsali metody zhodnocení průzkumné ankety a provedli vyhodnocení jednotlivých zjištění formou grafů. V diskusi byly konfrontovány výsledky ankety s teoretickými východisky a na základě konfrontace byl vysloven závěr.

Klíčová slova: sport tělesně postižených (dále jen TP), vedení ve sportu TP, vzdělávání odborníků ve sportu TP

Touto cestou bych chtěla poděkovat Doc. PhDr. Pavlu Tilingerovi, CSc. za odborné vedení práce, za praktické rady a za možnost využít jeho zkušenosti v této problematice. Dále děkuji za dobrou spolupráci při výzkumu všem trenérům Českého svazu tělesně postižených sportovců. V neposlední řadě také děkuji svému manželovi Jakobovi za trpělivost a podporu. Bez spolupráce výše jmenovaných by tato práce nevznikla.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu bibliografické citace.

A handwritten signature in blue ink, reading "Lucie Pětioká", written over a horizontal dashed line.

Lucie Pětioká

Svoluji k zapůjčení své diplomové práce ke studijním účelům. Prosím, aby byla vedena přesná evidence vypůjčovateli, kteří musí pramen převzaté literatury řádně citovat.

Jméno a příjmení:	Číslo OP:	Datum vypůjčení:	Poznámka:
-------------------	-----------	------------------	-----------

OBSAH

Abstrakt	3
Obsah	6
1. ÚVOD	8
2. HISTORIE SPORTU TP V ČESKOSLOVENSKU A ČR	10
3. TĚLESNÉ POSTIŽENÍ	12
3.1. Vymezení pojmu tělesně postižený	12
3.2. Význam sportu pro tělesně postižené	12
4. SPECIFIKA VEDENÍ SPORTOVců VE SPORTU TP	16
4.1. Specifika sportu TP	16
4.2. Trenér ve sportu tělesně postižených	20
4.3. Vedení a výchova TP sportovců	28
5. SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ ODBORNÍKŮ VE SPORTU TĚLESNĚ POSTIŽENÝCH	31
5.1. Vzdělávání odborníků ve sportu tělesně postižených	31
5.2. Instituce vzdělávající a kvalifikující odborníky ve sportu tělesně postižených	36
6. CÍL DIPLOMOVÉ PRÁCE	42
7. ÚKOLY DIPLOMOVÉ PRÁCE	43
8. METODIKA PRÁCE	44
8.1. Analýza dokumentů	44
8.2. Empirická sonda	44
8.3. Vytvoření dotazníku	45
8.4. Výzkumný soubor	46
8.5. Sběr dat	46

8.6.	Vyhodnocení dotazníků	47
9.	VÝSLEDKY	48
9.1.	Zastoupení pohlaví	49
9.2.	Zastoupení trenérů dle věku	50
9.3.	Pracovní poměr v trenérství ve sportu TP	52
9.4.	Motivační aspekty	53
9.5.	Vlastní sportovní zkušenost	55
9.6.	Trenérské zkušenosti	56
9.7.	Odborné vzdělání v oblasti sportu TP	57
9.8.	Trenérská licence	58
9.9.	Doplňující interní vzdělávání v rámci organizace	59
9.10.	Účast na odborných seminářích zaměřených na sport TP	60
9.11.	Sebehodnocení vzdělání ve sportu TP	61
9.12.	Cíle sportovního tréninku	62
9.13.	Četnost tréninků	63
9.14.	Zastoupení v SK dle typu postižení	64
10.	DISKUSNÍ POZNÁMKY	65
11.	ZÁVĚR	66
12.	SEZNAM GRAFŮ	70
13.	SEZNAM TABULEK	71
14.	LITERATURA	72
15.	PŘÍLOHY	75

1. ÚVOD

Tato práce je zaměřena na problematiku kvalifikace trenérů ve sportu tělesně postižených. Záměrně jsem vybrala skupinu trenérů, kteří vedou tělesně postižené sportovce spadající pod Český svaz tělesně postižených sportovců (dále jen ČSTPS). Tato základna počtem svých členů a počtem sportovních oddílů poskytuje největší prostor pro možnosti výzkumu.

Vzdělávání osob – trenérů pro sport tělesně postižených (dále jen TP) je aktuálním tématem v evropském i českém pojetí aktivit pro zdravotně znevýhodněné jedince. Základní myšlenky, rezoluce a návrhy byly stanoveny a přijaty Radou Evropy 1996. Vzdelávání pro trenéry tělesně postižených je tématem, které si nacházelo a stále více nachází místo vedle tradičních oborů na pedagogických, tělovýchovných a medicínských fakultách. Z některých náznaků je cítit boj o získání akreditace či zastřešení tohoto oboru mezi medicínskými a pedagogickými fakultami. Nicméně z pohledu člověka, který by měl být tímto vzděláváním připraven pro práci trenérství ve sportu TP je důležitá praktická odborná kvalifikace a ne starost, ze kterého pramene toto vzdělání pochází.

Medializací vrcholového úsilí našich TP sportovců a poukazování na jejich úspěšnost ve světových soutěžích je jedním z důležitých kroků jak seznámit širokou veřejnost, ale také TP s touto problematikou. Nejen díky medializaci sportu a možnostem sportovních aktivit TP se rozrůstají řady sportovců jako takových. Přispívá k tomu rozvoj osvěty a vedení mladých lidí s TP k pohybovým aktivitám, jako součást jejich integrace, resocializace, reedukace a rehabilitace.

Faktem je, že sport TP tu byl dříve než vlastní výchova a vzdělávání odborníků ve sportu TP. Je signifikantní, že tato diference se výrazněji projeví v edukaci odborníků. Stále se vyskytuje mnoho nedostatků v možnostech vzdělávání lidí pracujících s TP sportovci a nejen s nimi.

Toto vše se podílí na tlaku rozvoje sportu TP a vzniku dalších zařízení umožňujících tyto aktivity. Zde však nekončí tlak na rozvoj sportovních center a podpory sportovních svazů, ale také na to, kdo bude připravovat a vést sportovní

aktivitu TP nebo již připravuje a vede tyto činnosti. Tím je chápán další a hlavně důraznější vývoj vzdělávání odborníků ve sportu TP.

Nezbytnost vhodného vedení sportovců s tělesným postižením ve smyslu prevence a snižování následků přetížení a úrazovosti především ve vrcholovém sportu TP poukazuje stále na tutéž otázku a problematiku. Současná praxe v mnoha zemích, totiž že ve sportovních klubech nebo národních federacích pro sportující bez postižení jsou zapojeni společně i postižení, by měla být i nadále podporována. Z praktického hlediska je vhodné využít již existujících zdrojů vedoucích a trenérů, kteří budou během normální klubové činnosti současně pracovat také s postiženými. To, že je jednodušší naučit vedoucího či trenéra běžného sportu jak postupovat při tréninku s různě postiženými osobami, než udělat vedoucího či trenéra z někoho, kdo má znalosti jen o charakteru postižení, je zde na místě (Rada Evropy, 1996). Praktické znalosti a představa vlastního pohybu jsou pro trenéra běžného sportu mnohem lépe využitelné než v praxi a představách odborníků z jiných, například z medicínských oborů. Proto je instruovaný trenér schopen mnohem efektivněji aplikovat své zkušenosti ze sportu nepostižených na sportovce zdravotně postižené. Dokonce je schopen mnohem lépe vystihnout míru zatížení takového sportovce tak, aby byla dostačující, ale také nepřesahovala možnosti jednotlivce.

Důležitost odborného vedení sportu TP je aktuální otázkou a je snaha dále zefektivňovat vzdělávání odborníků, podporovat vědecké práce a diskusní skupiny.

Vzhledem k tomu, že mě dané téma zajímalo a stále zajímá z pozice vlastní odborné praxe (vrcholový sport a dále trénink zdravotně postižených). Začala jsem se zajímat, jak jsou organizovány sportovní aktivity zdravotně postižených (dále jen ZdP) a jestli mám sama odpovídající odborné vzdělání pro vedení tréninku ZdP sportovců. Od roku 2003, kdy jsem se zapojila do trénování ZdP, jsem zjistila, že tato oblast není zcela jasně vymezena. Každý sport a svaz má jiná kritéria a nároky na vzdělání odborníků ve sportu ZdP. V té době mě napadla myšlenka na napsání diplomové práce, která by toto téma zhodnotila a třeba i ujasnila některé z výše zmiňovaných vztahů.

2. HISTORIE SPORTU TP V ČESKOSLOVENSKU A ČR

Počátky sportu tělesně postižených se v České republice vážou k založení rehabilitačních ústavů v Kladrubech a později také např. v Chuchelné a v Hrabyni u Opavy, v Luži-Košumberku a řady dalších ústavů, ve kterých se sport zařazoval jako účinný a oblíbený prvek rehabilitace.

Od roku 1948 se v rehabilitačním ústavu (dále jen RÚ) Kladruby konaly pravidelné Kladrubske hry a jejich vzor následovaly později podle názvu RÚ i hry Severomoravské, Košumberské, Lipnické a Celostátní hry tělesně postižené mládeže.

V těchto ústavech se soutěžilo nejčastěji v modifikovaných disciplínách atletiky, v lukostřelbě a v plavání.

Zkušenosti z léčebných a rehabilitačních ústavů záhy našly uplatnění v organizované sportovní činnosti.

V lednu 1961 zahájila činnost komise pro tělesně postižené jako součást sekce defektních sportovců při Československém svazu tělesné výchovy (ČSTV).

Téměř okamžitě se zavedením organizační struktury sportovního hnutí se začala pořádat národní mistrovství. První mistrovství Československé socialistické republiky v atletice se uskutečnilo v Ostravě v roce 1964, poté plavání v Kladrubech 1966, následoval domácí šampionát ve stolním tenise v Hradci Králové 1967 a v témže roce i mistrovský turnaj ve volejbale.

Při reorganizaci tělesné výchovy v roce 1969 byl založen Český svaz tělesně postižených sportovců. Rok na to se rozšířil na Československý svaz tělesně a zrakově postižených sportovců (dále jen ČSTZPS).

V roce 1980 se v celém Československu registrovalo v 36 oddílech 1700 tělesně postižených sportovců. (Srdečný, 1980)

V lednu 1981 se ČSTZPS opět přejmenoval na Svaz invalidních sportovců (dále jen SIS), který v roce 1985 sdružoval mj. 2800 tělesně postižených sportovců.

V roce 1989 se SIS přejmenoval na Československý svaz tělesně postižených sportovců. Z něho se po třech letech vyčlenila Asociace sportů tělesně postižených,

kteřá se s rozpadem České a Slovenské federativní republiky s konečnou platností přejmenovala na stávající Český svaz tělesně postižených sportovců (dále jen ČSTPS).

K 30. říjnu 1996 sdružovala ČSTPS 1511 členů v 53 oddílech. Členové, rozdělení do dvou sekcí tělesně postižení - TP (amputaři, sportovci s vrozenými vadami končetin a po dětské mozkové obrně) a paraplegici - para, (vozičkáři), provozovali 15 druhů sportů (atletiku, cyklistiku, kuželky, kopanou, lyžování, plavání, stolní tenis, tenis, turistiku, volejbal, basketbal, lukostřelbu, orientační závod, ragby a šachy). (Šnajdr, 1997)

V současné době Český svaz tělesně postižených sportovců zajišťuje činnost téměř 3000 sportovců sdružených v 85 tělovýchovných jednotách, sportovních klubech, oddílech na území České republiky (dále jen ČR), které provozují 23 sportů od základní až po vrcholovou úroveň. Z uvedeného počtu sportů je 15 paralympijských. (www.cstps.cz, 29.7. 2005)

S příchodem společenských změn se změnil i přístup společnosti k zdravotně handicapovaným osobám. Tyto změny také okamžitě odstartovaly dynamický rozvoj sportu tělesně postižených v ČR. (Šnajdr, 1997)

3. TĚLESNÉ POSTIŽENÍ

3.1 Vymezení pojmu tělesně postižený

TĚLESNĚ POSTIŽENÍ (TP) - označení pro skupinu trvale postižených po vrozeném onemocnění (genetická vada, prenatální poškození plodu) nebo získaném onemocnění, po úraze nebo operaci, postihující hybný systém (omezena funkce svalů, kloubů) nebo postihující periferní, případně centrální nervový systém s dopadem na hybný systém. Není postiženo smyslové vnímání (zrak, sluch, řeč), intelekt a vnitřní orgány (Rada Evropy, 1996).

VADA (PORUCHA) je jakákoliv ztráta nebo abnormalita psychické, fyziologické nebo anatomické struktury nebo funkce (Rada Evropy, 1996).

POSTIŽENÍ je jakékoliv omezení nebo nedostatek schopnosti (jako důsledek poruchy) jednat či vykonat činnost způsobem nebo v rozsahu považovaném pro člověka za normální (Rada Evropy, 1996).

HANDICAP (oslabení) je nevýhoda, znevýhodnění určitého jedince, vyplývající z jeho poruchy či postižení, které pak omezuje nebo zabraňuje splnění určité normální role, která se od tohoto jedince očekává (v souvislosti s věkem, pohlavím, sociálními a kulturními hledisky) (Rada Evropy, 1996).

3.2 Význam sportu pro tělesně postižené

„... každý jednatel má právo účastnit se sportu“ (Rada Evropy, 1996).

Je chybou považovat za neobvyklé, že mezi námi žijí lidé s určitými postiženími. Tito lidé byli, jsou a budou nezbytnou součástí každé společnosti, protože jsou i jejím produktem.

Sport TP je na rozdíl od dob již minulých více méně etablován v rehabilitačních zařízeních, sportovních klubech (dále jen SK) a tělovýchovných jednotách (dále jen TJ), tudíž na rozdíl od minulosti již zdaleka nejde jen o rozšíření sportu, ale o zkvalitnění přípravy TP, zázemí, trenérů a výzkumů zaměřených na zdravotně sociální přínos TP (Srdečný, 1986).

Získanými zkušenostmi se postupně daří odbourávat názor, že se tělesně postižení mají šetřit a mají být šetřeni. Tak se to uplatňovalo dříve, a nejen ve sportu. Dnes je již známo, že pohyb, sport a společenský život jsou významnými faktory příznivě ovlivňujícími začlenění tělesně postižených osob do společnosti i jejich vztah vůči této společnosti. Tělesně postižené osoby mají stejné požadavky a práva. Mají i právo na přiměřené riziko, se kterým je spojen rekreační sport (např. riziko úrazu), i na další rizika, se kterými je spojen výkonnostní a vrcholový sport (rizika přetížení).

Sport tělesně postižených, stejně tak jako mnoho dalších společensky potřebných činností, má své kladné i záporné stránky. Při správném vedení tělovýchovného procesu kladné stránky vysoce převažují. Kdyby se kterýkoliv člověk soustavně vyhýbal přiměřenému riziku, nebyl by obratnější, silnější, chytřejší, vytrvalejší a odolnější. V podstatě by těmito a mnoha dalšími vlastnostmi (odvaha, píle, vůle k překonání překážek) zaostával za ostatními. Tím by se vlastně vyřadil (nebo byl vyřazen) z té nejprůbojnější vrstvy společnosti, která je hlavní hybnou silou pokroku (Srdečný, 1986).

Mnoho postižených, stejně jako mnoho ostatních osob, provádí pohybové aktivity, protože jim tato činnost přináší radost, prostřednictvím kontaktu s jinými lidmi získávají krásné prožitky a často jim sport poskytuje jedinečnou možnost integrace do společnosti. Pro mnohé z těch, kteří žijí v ústraní, představuje sport určitou výzvu i prvek dobrodružství, který tak často chybí v jejich normálním životě. Sport přináší také sociální a psychologický efekt. V mnoha zemích je reintegrace postižených osob do společnosti ze všech hledisek dlouhodobým cílem: sport je zde nezbytnou součástí této reintegrace. Je však, a to pro obě strany, také určitou výchovou a prostředkem

k integraci. Důležité jsou i poznatky o preventivních funkcích sportu: omezení spotřeby léků, lepší zdravotní prognóza, aj. (Rada Evropy, 1996).

„Není pochyb o tom, že mnoho kladných stránek sportu jako formy rehabilitace se naprosto míjí účinkem, pokud postiženému nepřináší radost z rekreační hodnoty sportu“ (Guttman, citováno Radou Evropy, 1996). Nesmí se zapomínat, že postižení provozují sport ze stejných motivů, obzvláště pro radost, jako nepostižení a potřebují mít stejné příležitosti k jejich uspokojení.

Bohužel vzhledem k časté hypoaktivitě TP, která je dána postižením a užíváním ortopedických pomůcek (berle, vozík) je nezbytně nutné pro TP provádět pohybové aktivity nad rámcem svého běžného pohybu. Nepostižený člověk musí překonávat překážky (schody, kopce), vzdálenosti, které nemůže člověk s TP bez náležité průpravy zdolat a tak se jim raději vyhýbá (Pětioký, 2004).

Avšak sport je v podstatě hlavním prvotním socializačním faktorem, který stimuluje lidi k setkávání, vytahuje je z ulit domovů, umožňuje jim sdružovat se ve skupině na základě společných zájmů, komunikaci, soupeření a společného překonávání překážek. Pro mnohé se tak sport stává prostředkem seberealizace a začlenění do občanské společnosti.

Pohybové a sportovní aktivity významně determinují biologický a sociální vývoj člověka. Výzkumné studie i empirické zkušenosti potvrzují, že aktivní účast ve sportu přispívá zejména u mládeže k interiorizaci sociálních norem, tvorbě zpevnění společensky prospěšných hodnot, postojů i způsobů chování atd. Sport je rovněž prostředkem v integraci a reintegraci národních i sociálních minorit do společnosti. Zároveň je efektivní formou prevence sociálně nežádoucího chování, delikvence a kriminality mladistvých. Socializační fenomén sportu je zesílen jeho emocionální atraktivitou, která boří národní i státní hranice i mezilidské bariéry. V koncepci Rady Evropy i jejího řídicího výboru je sport chápán jako jeden z významných prostředků evropské integrace (Rychtecký, 1996).

Tak jako se zlepšilo povědomí společnosti a pochopení pro práva a problémy postižených, tak se zlepšilo i jejich vnímání hodnoty sportu a pohybové rekreace, čemuž pomáhá podpora prozíravých pracovníků i dobrovolníků (Rada Evropy, 1996).

Sport tělesně postižených není pouze léčebnou gymnastikou, nýbrž sportovní činností se všemi vlastnostmi sportu pro zdravé (Srdečný, 1986).

?

4. SPECIFIKA VEDENÍ SPORTOVců VE SPORTU TP

4.1 Specifika sportu TP

Sport je sportem především tehdy, když umožňuje srovnání a to se neobejde bez organizací a institucí, klubů, sekcí, asociací apod.

Lidé se setkávají, komunikují a sdružují se a tím sport získává i společenský charakter.

Zvláštností dnešního sportování je stále se rozrůstající specializace a náročnost na plnou angažovanost osobnosti sportovce. Není pouhou frází, že sportovní výkon je funkcí celé osobnosti sportovce. Sport už dlouho není záležitostí jen čistě pohybového nadání a cvičení, stále více mobilizuje i mnohé jiné vlastnosti osobnosti a psychické funkce. Nejde jen o dovednosti, ale i vědomosti a to nejen o taktice, ale i v rozvoji schopností, o výživě, regeneraci apod., což také klade zvýšené nároky na pedagogické vedení sportovce (Svoboda, 1996).

Sport handicapovaných osob začíná být chápán jako reálně existující jev. Tato skutečnost je dokumentována mezinárodními i národními organizacemi, sportovními soutěžemi a aktivním prováděním pohybových činností (Potměšil, 1997).

Sport handicapovaných zaznamenává v poslední době obrovský rozmach a stává se v mnoha zemích významným společenským fenoménem. Při rozdílech mezi jednotlivými zeměmi je možné sledovat celosvětový trend k vyrovnání se úrovni sportu zdravých. Do sféry považované donedávna spíše za oblast charity vstupuje profesionalizace a komercializace a soupeření sportovců je sportovním bojem v pravém slova smyslu.

V ČR došlo od olympijských her v Barceloně 92 k významnému posunu ve sportu tělesně postižených. Úspěchy českého sportu v této oblasti jsou však stále spíše dílem jednotlivců a nikoliv dílem promyšleného systému spojujícího v sobě složky rehabilitační, kondiční a vrcholově sportovní (Nevrkla, 1997).

Význam aktivních pohybových činností je všeobecně uznáván. Tradiční medicínské a rehabilitační pojetí však získává další a širší rozměr.

Oblast sportu je popsána základními rysy:

- dobrovolností zapojení a výběru činnosti
- záměrnou, více méně pravidelnou přípravou
- účastí na sportovních akcích, soutěžích
- usilováním o výkon v rámci individuálních možností
- partnerským, tedy rovnocenným vztahem vedoucích, trenérů a účastníků, sportovců (Nevrkla, 1997).

Sport zde vlastně představuje sféru volnosti a svobody oproti sféře povinnosti a podřízenosti. Právě ono „chci“ oproti onomu „musíš“ vytváří a představuje nenahraditelnou vnitřní hodnotu handicapovaných. Dobrovolné provádění zájmové pohybové činnosti může být (a zpravidla je) zdrojem nových „prožitků“ a tím zároveň i obohacováním kvality života (Potměšil, 1997).

Rozlišují se 4 základní oblasti pohybových činností:

- *Vrcholový sport* – zpravidla na úrovni reprezentace, jehož cílem je individuálně maximální výkon, vyžaduje „profesionální materiální, ekonomické, časové a sociální zabezpečení a vysoce odborné individuální vedení.
- *Výkonnostní sport* – zpravidla organizovaný s více či méně pravidelnou přípravou, cílem je výkon přinášející uspokojení, předpokládá možnost sdružování v kluby, optimální materiální a finanční zabezpečení.
- *Rekreační sport* jako zájmová činnost ve volném čase, hlavním cílem je prožívání. Zpravidla neorganizovaná činnost, využívající ale nabízené možnosti v kruhu přátel, rodiny či individuálně. Základním předpokladem je dostatek informací, dopravní možnosti a využívání stávajících zařízení.
- *Pohybová činnost rehabilitačního charakteru* prováděná hlavně ze zdravotních důvodů a pro zlepšení fyzické kondice. Sem patří některé rehabilitační a regenerační procedury, zvláště tělesná výchova (Potměšil, 1997).

Důležité je postavení, činnosti a působení trenéra. Naprosto zásadní je zde role partnerů mezi trenérem či vedoucím a sportovcem a nikoliv role nadřízeného odpovědného lékaře či rehabilitačního pracovníka a pacienta (Potměšil, 1997).

Všeobecná informace o sportu TP

Sport tělesně postižených je organizován pod hlavičkou Českého svazu tělesně postižených sportovců. V tomto svazu jsou začleněny sporty TP, některé z nich se dělí na sekci stojících a sekci sedících (para). TP sportovci závodí ve 23 sportovních odvětvích. Vedle tohoto svazu jsou další zdravotně postižení organizováni v dalších svazech - sluchově postižení, zrakově postižení, mentálně postižení, Spastic Handicap a přidružený svaz vnitřně postižení (lidé po transplantacích, s diabetes mellitus, atd).

Pro TP závodníky je důležitá kategorizace, která zohledňuje míru postižení tak, aby mohli vedle sebe korektně závodit (snaha o co největší souměřitelnost postižení). Plavání, jako jeden z mála sportů, umožňuje soutěžení závodníků i s rozdílným postižením (mohou vedle sebe závodit závodníci různých svazů a diagnóz) - tím se plavání podílí na odstraňování zbytku bariér, které zůstávají mezi jednotlivými různě postiženými sportovci. (Pětioký, 2004)

Problém klasifikace ve sportu tělesně postižených

Je třeba upozornit na možnost ovlivnění výsledku klasifikace také ze strany trenéra, který má sportovce na starosti. Je velmi důležité, aby trenér optimálně diferencoval aktuální stav a budoucí možnosti svého svěřence. Vhodně jej motivoval v pohybových aktivitách, tak aby sportovec zbytečně neusiloval o kvalifikační třídu pro kterou není vhodným adeptem a nebo naopak zbytečně nepodceňoval možnosti sportovce. V obou případech by se pak jednalo o chybné vedení a poškozování sportovce na psychosomatické úrovni.

Určitý typ zdravotní klasifikace se již po dlouhá léta ve sportu využívá, a to zejména ve sportech, kde je důležitá tělesná hmotnost (například vzpírání). Ve většině sportů se využívá rozdělení dle věku či pohlaví (junioři, senioři). V uplynulém století přibýlo také dělení na amatéry a profesionály.

U TP a ostatních zdravotně postižených sportovců je otázka klasifikace ještě více významnější. Klasifikace se zde snaží o co největší souměřitelnost osob s různou mírou postižení a různými diagnózami. V podstatě jde dvěma směry. Na jedné straně se snaží kategorizovat sportovce do jednotlivých tříd, na druhé straně umožňuje soutěžit vedle sebe osobám s různým typem postižení, dokonce i zdravým jedincům. V každém sportu existuje několik klasifikačních tříd a každý sport má i jiné klasifikační manuály a dělení. Správná klasifikace sportovce má přímý dopad na úspěšnost v dané kategorii a v daném sportu. Nesprávně zařazený sportovec nemá téměř žádnou naději se výrazně prosadit ve své kategorii neboť je znevýhodněn oproti ostatním mírou svého handicapu (Pětioký, 2004).

Každé sportovní odvětví, resp. sportovní disciplína má své klasifikační zvláštnosti. Ty jsou odrazem vývoje daného sportu, jeho charakteristiky a změn v taktice a strategii přípravy (Kábele, 1992).

Zdravotní klasifikace se týká pouze vrcholového sportu, je to termín používaný často ve spojitosti s paralympijskými sporty. Bez zdravotní klasifikace nemůže sport tělesně postižených na vyšší úrovni existovat. Cílem zdravotní klasifikace by mělo být poskytnout srovnatelný a tím spravedlivý výchozí bod pro tréninky, soutěže a zajistit tak fair play hru. Hlavní úlohou je ohodnotit aktuální zdravotní stav konkrétního hráče tak, aby se srovnaly rozdíly ve fyzické výbavě jednotlivých hráčů. Různé týmy by měly být srovnatelné součtem fyzických postižení hráčů.

U sportovních aktivit na rekreační úrovni se zdravotní klasifikace nevyužívá. Důležité je vytvořit kladné pohybové návyky a všestrannost (Pětioký, 2004).

Oblast zdraví společnosti a veřejnosti ve smyslu soustavné politiky směřující k integraci postižených osob si zakládá na tom, že účast ve sportu se má podporovat, protože sport je důležitým faktorem při rehabilitaci a integraci do společnosti. Sportovní činnosti by se měly zintenzívnit a jejich další vývoj by měl být podporován

přiměřenými metodami práce s veřejností, školením odborných pracovníků, plánováním sportovních center a podporou sportovních svazů (Rada Evropy, 1996).

4.2 Trenér ve sportu tělesně postižených

Jakákoli porucha zdraví vyžaduje opatrnost při výběru tělesných cvičení a rovněž i při zvažování účasti na soutěžích.

Lidé odpovědní za výuku tělesných cvičení by měli být obeznámeni s teoretickými základy dané poruchy a s omezeními, která z toho vyplývají a měli by být schopni aplikovat cvičení vzhledem k potřebám, omezením, způsobilosti a motivům každého cvičence. Požadavky na vyškolení instruktorů umožní lepší pochopení různých postižení.

Poskytnout zdravotně oslabeným osobám účinné vedení v tělesné výchově, přizpůsobené jejich fyzickému stavu, vyžaduje spolupráci mezi zdravotnickými pracovníky a pracovníky zodpovědnými za realizaci pohybových činností. Společně by měli navrhovat takové programy, které by zohledňovaly nejen fyzické schopnosti a předpoklady účastníka, ale také jeho výkonnostní limity. To vše je individuální dle typu zdravotního oslabení (Rada Evropy, 1996).

V některých zemích profesionální nebo poloprofesionální sportovní instruktoři pracují také v dobrovolných organizacích, v jiných zemích je trénink veden dobrovolnými cvičiteli, kteří získávají své vzdělání v dobrovolných organizacích, ať už pro osoby bez postižení nebo s postižením.

Vzhledem k různému druhu a velikosti postižení má práce trenéra charakter individuální. Svěřencům je nutné vysvětlit význam pravidelného cvičení, zdůvodnit každý nový pohyb a procvičit jej tak, aby přešel v návyk. Směřujeme tedy k vytvoření trvalého pohybového stereotypu. Snažíme se získat plnou důvěru sportovce a zajistit jeho aktivní spolupráci. Aktivnost a uvědomělost tělesně postiženého se má projevovat nejen v době přímého působení trenéra, ale i mimo vlastní cvičení.

Úkolem je, aby tělesně postižení získali zájem o pravidelnou tělovýchovnou a sportovní činnost (Srdečný, 1986).

Trénink a zdraví sportovce

Základní problematika se týká nejen všech věkových skupin, všech sportovních odvětví, ale i všech úrovní, na kterých je sportovní aktivita provozována.

Východiskem racionální koncepce tréninku mládeže tvoří zákonitosti somatického, fyziologického, psychologického a sociálního vývoje dětí a mládeže. Tyto zákonitosti odrážejí jak v rovině kvantitativní, tak i kvalitativní změny, kterými organismus mladého člověka prochází a trénink musí pochopitelně tyto změny respektovat. Toto vše se odráží především ve zvolené metodice. Ta musí vycházet v první řadě ze zaručeného principu všestrannosti. Jakákoliv tzv. ranná specializace (byť v mnoha sportovních odvětvích nezbytná k zajištění pozdějších vrcholových sportovních výkonů) nesmí nikdy tento princip opomíjet. Vzhledem k individuálním zvláštnostem rozvoje organismu je třeba individualizovat především zatížení, se kterým se v tréninku pracuje (Karger, 1999).

Sportovní trénink dospělých sportovců staví vždy na předcházejících principech tréninku mládeže. Pochopitelně, že aspirace dospělých sportovců bývají velmi různorodé. Od rekreačního provádění sportovních aktivit, až po vrcholový sport.

Zatímco na jedné straně jde především o vyplnění volného času smysluplnou aktivitou, jde na straně druhé o cílené zvyšování výkonnosti organismu. Obě tyto cesty však mohou vést k opačným efektům, než za jakými jsou provozovány a to tehdy, nerespektuje-li příprava (tedy trénink) některé obecně platné zákonitosti. Mezi ty hlavní patří (a to zvláště z hlediska zdravotního) zásada přiměřenosti. Jinými slovy jde o to, aby sportovec používal metody a prostředky adekvátní jeho současnému zdravotnímu stavu. U mnoha sportujících lidí je neustále zakořeněna myšlenka, že ze „správného“ tréninku musí odcházet zcela vyčerpaní. Z tohoto hlediska je největším nebezpečím, které hrozí takto sportující populaci takzvané přetrénování. Jeho vliv nejen že má negativní důsledky na zdraví sportovce ale přináší traumata i v oblasti psychické (Karger, 1999).

Ze všeho, co zde bylo až dosud uvedeno, vyplývá zřejmý požadavek. Totiž nutnost jistého stupně vzdělání pro ty, kteří buď sami sportovní aktivity individuálně provozují, ale i pro ty (a pro ně zejména), kteří mají pověření sportovní trénink organizovat a řídit.

Bohužel v současné době je tato povinnost pouze v rovině dobrovolnosti. Chybějící legislativa dává možnost řízení tréninku i lidem, kteří nemají příslušné vědomosti, např. stran fyziologických či somatických pravidel pro zatěžování organismu. Velmi často tak dochází (byť možná k neúmyslnému) poškozování organismu sportujících.

Samozřejmost, že trenér ve sportovním oddíle či např. cvičitel ve fitnesscentru je příslušně v tomto smyslu vzdělán, se tudíž jaksi vytrácí (Karger, 1999).

Sportovní zkušenost TP sportovce

Vzhledem k nutnosti silovějšího pojetí sportovních aktivit u TP může dříve docházet k přetížení svalstva a sportovní trénink snadno ztratí charakter, který měl mít. Je velmi obtížné sestavit a hlavně uřídit trénink tak, aby měl např. opravdu aerobní charakter. Sportovec, který nemá za sebou několik let intenzivního tréninku, často neodhadne tempo a trénink přežene. Je proto lepší nelpět na striktním dodržení plánu a nechat raději sportovce jeho přetížení zregenerovat a vykompenzovat.

Ze všech výše uvedených důvodů se jako primární záležitost v tréninku tělesně postižených sportovců jeví správná technika a později se přidává strategie. Až teprve s vysokou úrovní zvládnutí techniky určitého sportu je možné dosáhnout toho, aby měl trénink, dle plánů trenéra, požadovaný dopad na organismus.

U absolutních sportovních začátečníků nebo i sportovců, kteří se sportem TP začínají, nejsou vypěstovány automatické sportovní návyky, které mají u nepostižených sportovců často již dorostenci. U spousty z nich, je nutné vypěstovat základní sportovní návyky, včetně správného oblékání, stravování, životosprávy, zejména pravidelnosti a stálosti zatížení.

Při tomto způsobu práce a vedení tak rozmanité skupiny, jakou je tréninková skupina rozdílných typů TP, si trenér daleko více uvědomuje, že primárním cílem tréninku je rozvoj osobnosti. Sportovní trénink a sportovní výkon jsou pouhými prostředky na této cestě (Pětioký, 2004).

Motivace TP sportovce

Motivace TP sportovce je jedním z důležitých úkolů jeho trenéra. Správná motivace je hnacím motorem pro každého z nás, je nejvýznamnějším psychologickým efektem ve sportu a pro sport TP to platí dvojnásob.

Významnou motivací ke sportovní aktivitě bývá u postižených snaha překonání izolace, závislosti a nízké sebedůvěry. Fyzická, psychická i sociální pozitiva sportu TP směřují k tvorbě aktivního individuálního životního stylu a napomáhají tak integraci, tj. plnohodnotnému návratu do společnosti a případně i ke sportu, kterému se jedinec věnoval před vznikem vlastního postižení (Pětioký, 2004).

Riziko přetížení

Na základě vlastní zkušenosti a výpovědi zkušených trenérů je třeba upozornit, že ve sportu tělesně postižených existuje zejména u těžších typů postižení daleko vyšší riziko přetížení a možných chronických zdravotních komplikací. Z těchto důvodů je třeba, aby trenér sledoval důsledně a velmi individuálně každého sportovce, zejména v období začátků. Při prvních náznacích únavy a špatné fyzické, ale i psychické kondice ordinoval trenér lehký trénink nebo úplný odpočinek. Je nutné si uvědomit, že například aktivně žijící vozíčkář extrémně zatěžuje své horní končetiny při všech běžných denních aktivitách. TP sportovec může přijít na trénink vyčerpaný a unavený z normálního pracovního dne, i když neinformovanému pozorovateli se může zdát, že si vlastně jen tak „v pohodě sedí“.

Své pevné místo v tréninku musí mít kvalitní rozcvičení a kvalitní rozehrání. Základem přípravy na trénink nebo závody jsou nízké zátěže o vyšší frekvenci a udržování rovnoměrnosti kadence. Zároveň je nutné posilováním a protahováním kompenzovat zanedbávané pomocné a zkrácené svaly. Jednou z nejvhodnějších aktivit je plavání a skupinové sporty (např. basketbal), ve kterých sportovec plní jiné cíle než ve „svém“ sportu. Rozvíjí dovednost, koordinaci a nové pohybové vzory, orientaci v prostoru, práci ve skupině (Potměšil 1998).

Problematika zatížení TP při pohybových aktivitách

Je všeobecně známo, že pravidelný sport pod vhodným zatížením má blahodárné účinky pro zdraví, má pozitivní zdravotně-preventivní účinek na zdraví, zlepšuje funkční zdatnost organismu, působí jako prevence proti civilizačním onemocněním (psychosomatické vlivy), příznivě ovlivňuje imunologický systém člověka a blahodárně ovlivňuje psychiku a morálně-volní vlastnosti. Příznivě ovlivňuje psychiku jedince, může omezovat zdravotní rizika a zlepšovat sociální podmínky zdravotně postiženého jedince (Potměšil 1998). O jeho účincích bylo mnoho napsáno, změřeno a potvrzeno. Proto empiricky vyplývá, že ještě větší účinek bude mít u tělesně postižených, obzvláště u specifického postižení plegie, parézy, spazmů či amputací dolních končetin, kdy je člověk odsouzen k užívání ortopedického vozíku. Zde se vedle vlastního postižení objevuje ještě další faktor - pohybová inaktivita a přetěžování určitých svalových skupin. Udává se, že u paraplegiků a kvadruplegiků je výskyt oběhových a metabolických poruch asi 5x vyšší než u běžné populace (Heller, Dlouhá, Potměšil 1998). Pomineme-li problematiku architektonických bariér, bývá nejčastěji limitujícím faktorem soběstačnosti paraplegiků v domácím prostředí i jejich pracovního zapojení nízká svalová síla a aerobní výkonnost (Shephard, 1990).

Velmi častým rizikem je sklon ke vzniku obezity, i u sportujících TP s nízkým výdejem energie. Pro zdraví, kondici, „být fit“, a celkovou tělesnou zdatnost s dlouhodobým přesahem do seniorského věku je důležitý zejména rozvoj vytrvalosti a s tím spojených kardiorespiračních parametrů.

Jak již bylo zmíněno, je třeba najít takové aktivity, které by nahrazovaly hypoaktivitu vyplývající z daného postižení a zároveň nepřetěžovaly zbývající funkční potenciál handicapovaného jedince. Je předpoklad, že u výrazně pohybově omezených jedinců bude degenerace hybného systému probíhat výrazněji a rychleji než u nepostiženého jedince při stejném způsobu zatěžování. Tato problematika je ještě více zvýrazněna a důležitá u pravidelně a vrcholově sportujících tělesně postižených jedinců s ohledem na delší časový horizont. Samostatnou kapitolou je optimalizace tréninkového procesu u tělesně postižených, u kterých je důležitý individuální přístup, ať již z hlediska sportovního, ale více zdravotního, aby nedošlo k poškození zdraví.

V podstatě těžce tělesně postižený sportovec nemá plnohodnotnou šanci na odpočinek a regeneraci tkání, jako např. sportovec, který se jde projet, proběhnout, vyklusat. Důvodem je omezení možnosti provádění dalších sportů, u kterých by musel zapojovat stejné svalové skupiny – používání stejných svalových skupin pro přesuny, ale hlavně i s výrazně menší možností utilizace pozátěžového laktátu menším počtem funkčních a atrofovaných svalů. Zde se otvírá otázka, jakým způsobem u takto postižených sportovců probíhá regenerace, aby mohli absolvovat například každodenní dvou až třífázové tréninkové dávky, které se blíží téměř tréninku nepostižených vrcholových sportovců (Pětioký, 2004).

Úraz ve sportu TP

Neměli bychom je podceňovat a hlavně ne z pohledu trenéra TP sportovců. Pokud dojde k poranění je zde riziko, že rekonvalescence, ale i samotná léčba mohou u TP trvat mnohem déle. To dáváme za vinu hlavně patologickým vlivům již stávajícího postižení nebo vyšší imobilizaci TP po poranění, které může být za normálních okolností pro nepostiženého člověka relativně banálním. Je zde také riziko dlouhodobější rehabilitace, které je způsobeno současným kvalitativním zhoršením celkového stavu TP, než u nepostiženého.

Významnou roli v prevenci úrazů hraje sám trenér. Často záleží na jeho adekvátním rozhodnutí v dané situaci, na pozornosti, pohotovosti, předvídavosti, svědomitosti a na vhodnosti výběru sportovní činnosti vzhledem k individuálním potřebám TP sportovce. Důležité jsou také znalosti klasifikačních systémů, a to proto, aby co nejlépe zvládl zařadit TP sportovce do správné klasifikační třídy a dokázal tak vypracovat nejvhodnější tréninkové postupy. Toto je velmi stěžejní pro správné zvolení tréninkového zatížení sportovců a předcházení jejich přetížení nebo úrazu. V neposlední řadě záleží na uplatnění odborných znalostí trenéra ve smyslu syntézy znalostí ze speciální pedagogiky, didaktiky sportu, psychologie a biomedicínských oborů.

Nejčastější zdravotní příčiny přerušení sportovního tréninku:

- vznik dekubitů
- uroinfekce
- virová a infekční onemocnění dýchacích cest
- teplota
- poškození pohybového aparátu (přetížení, úrazy)
- přetrénování (Pětioký, 2004).

Význam regenerace a pravidelnosti doplňkových sportů, psychomotorická regenerace

S ohledem na hlavní sportovní aktivitu sportovce, je důležité rozvíjet kompenzační sporty a pohybové aktivity:

- rozvíjející pohybové dovednosti (doplňkové sporty - plavání, skupinové hry – převážně míčové)
- rozvoj pružnosti a pravidelný strečink
- kompenzace přetěžovaných svalů (posilování nedominantních a trupových svalů, strečink, plavání)
- posilování hlavních svalových skupin
- regenerace, relaxace, rehabilitace (Pětioký, 2004).

Je jednodušší naučit vedoucího či trenéra běžného sportu jak postupovat při tréninku s různě postiženými osobami, než udělat vedoucího či trenéra z někoho, kdo má znalosti jen o charakteru postižení (Rada Evropy, 1996).

4.3 Vedení a výchova TP sportovců

Slovo výchova je dnes v našem sportu téměř v opovržení. Je to z části důsledek předchozího období, kdy dogmatické lpění na jednostranném pojetí filosofického základu vedlo k demagogické pedagogice a odmítání poznatků, které nezapadaly do povinného rámce. Druhým zdrojem odmítání výchovy je vulgarizace pragmatismu, který je dnes hlavní filosofií života naší společnosti. Peníze hrají ve vrcholovém, v rekreačním sportu, ale i ve sportu zdravotně postižených význačnou úlohu. Což ovšem neznamená, že stačí na všechno.

Velkou předností využívání sportu k výchově, k morálním vlastnostem, psychické odolnosti, etice a ryzosti charakteru je fakt, že pro značnou část populace je přitažlivý, ať již v aktivní formě, jako sportovec, či pasivní formě, jako divák nebo jen na rekreační úrovni, prováděný příležitostně, jako antistresová záležitost, pro muže, tak i pro ženy ve velkém věkovém rozsahu. Nejedná se zde tedy pouze o sport vrcholový, kdy je vše podřízeno určitému cíli a ztrácí se původní myšlenka sportu, ale o sport, kde se jedinec učí motorické návyky, učí se překonávat překážky, učí se spolupráci se spoluhráči a kolegiálnosti k protivníkovi, učí se přijmout prohru i vítězství. Dbá o svůj dobrý zdravotní stav, je aktivní v péči o své tělo a tím pádem odstraňuje ze svého okolí z větší či menší části noxy, působí antistresově, zlepšuje sebevědomí a hlavně dává pocit sebeuspokojení a radosti.

U malých dětí může být přípravou na školní povinnosti, kdy se dítě již v ranném věku učí odpírat si dětské radovánky a bere na sebe větší zodpovědnost za své aktivity a výsledky. Psychicky labilní jedinci získávají větší pocit sebejistoty nebo i důvěry ve svém okolí a stejně tak i tělesně postižení, u kterých dochází k větší integraci do společnosti (Svoboda, 1996).

Výchova ve sportu

Ve výchově jde o plánované a cílevědomé sociální jednání, které slouží k tomu, aby se jednatel optimálně socializoval a to relativně autonomně. Má tedy

zprostředkující a převážně nepřímý charakter. Výchova je komplexní proces, má svoji stránku vzdělávací (dovednosti a vědomosti) a stránku působení na osobnost jednotlivce (sportovce).

Výchovou, jaká probíhá ve sportovních činnostech se zabývá disciplína označovaná jako pedagogika sportu. Je to hraniční disciplína dvou oborů a to obecné pedagogiky a kinantropologie.

Pedagogika sportu sleduje základní otázky souvislostí tělesného a duševního a z evidencí o příznivém vlivu sportování a cvičení na psychický stav člověka, na jeho sportovní výkony, pak odvozuje podmínky pro efektivní působení (Svoboda, 1996).

Pedagogické přístupy

U sportu je důležité dát si pozor na ztrátu motivace, neboť sport je v podstatě doplňkovou záležitostí. To je důležité zvláště u dětí, kdy předčasné soutěžení může vést ke ztrátě zájmu o sport, který zcela zevšední a nepřináší už nic uspokojivého. Při výběru adeptů pro závodní sport by se podle zkušeností trenérů mělo přihlížet i k psychickým dispozicím. Zvláště se zdůrazňuje volní úsilí a ochota plně se vydat, jako důležitější než talent.

Ve srovnání s běžnou pedagogickou praxí zde někdy dochází k velké citové vazbě mezi sportovcem a trenérem, kdy sportovec trenérovi plně důvěřuje, poslouchá ho, svěřuje se se svými problémy jak ve sportu, tak i mimo něj (Svoboda, 1996).

Metody výchovného působení

1) Metoda přesvědčovací představuje přímé působení hlavně na rozumovou oblast, ale i na city a vůli sportovce. Základem je slovní informace, která má být pravdivá, konkrétní a stručná. Musí vyznít vlastní přesvědčení trenéra. Podněcování působící na city a vůli může být i jednoslovné, heslovité, ale musí mít energizující účinek, musí působit na

sebevědomí sportovce, na jeho vztah k činnosti apod. Přesvědčování má být argumentací, která vede k sebereflexi nebo ji má připomínat.

2) Metoda příkladu je jistým protikladem předchozí metody, neboť je nepřímá a komplexní. Nepřesvědčujeme, neargumentujeme, ale prostě ukazujeme, jak mají žádoucí projevy vypadat či probíhat.

Identifikaci je pak nutno citlivě, nenadneseně podnítit. Nejlepší ovšem je, když si jednotlivec vybere vhodný příklad sám.

3) Metoda požadavků a cvičení, se týká nácviku projevů v chování, které jsou považovány za žádoucí. Vytváříme nebo aspoň registrujeme situace, v nichž mají příležitost osvědčit přijetí určitého požadavku, jako reakce na dané podmínky. Hovoříme tu o příkazech a zákazech, tedy o tom, co je žádoucí a čeho se má sportovec vyvarovat (např. úmyslné fauly).

Míra nucení k určitému projevu se řídí celkovou zaměřeností osobnosti. Motivačně lze stavět na ochotě sportovce něco obětovat pro budoucí úspěch.

4) Metoda odměňování a trestání působí hlavně na city a to přímo. Jde o povzbuzení nebo o blokování nevhodného. Všeobecně se více trestá, než odměňuje. Z výchovného hlediska je důležité, aby zejména slabší jednotlivci byli povzbuzováni, zatímco vynikající jednotlivci spíše reagují na potrestání. Za nevhodné či sporné jsou považovány tresty jako ironizování a výsměch, pronásledování, tělesné tresty, vyloučení ze skupiny. Je důležité jednotlivci dát najevo po odpykání trestu, že se na něj dívá jako na ostatní. Jak v praxi trestat je specifický problém - doporučuje se zakázat něco, co je pro sportovce důležité, čeho si cení.

Aby toto vše mohl trenér či pedagog pojmout je důležité, aby nebyl jen dirigentem orchestru, kapitánem lodi nebo manažerem, ale i dobrým pedagogem a psychologem, neboť mnohdy vznikne mezi ním a svěřencem pouto silnější než je pracovní vztah, či pouto k rodině (Svoboda, 1996).

5. SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ ODBORNÍKŮ VE SPORTU TĚLESNĚ POSTIŽENÝCH

Vlády členských států by měly podporovat spolupráci mezi různými veřejnými a státními institucemi, jichž se týká sport postižených, jako jsou úřady zdravotnické, sociální, vzdělávací, sportovní, a to v jejich celkové strategii i v jednotlivých aktivitách. Podporovat, kde je to vhodné, ustanovení zastřešujícího orgánu pro rozvoj sportu postižených osob, který by sdružoval všechny vhodné a odpovídající zájmy a odborné síly (Rada Evropy, 1996). Podporovat příležitosti pro výcvik těch postižených lidí, kteří si přejí pracovat jako učitelé tělesné výchovy. Podporovat možnosti studia a praxe z řad postižených i nepostižených instruktorů tak, aby mohli pracovat v příslušných a odpovídajících sportovních a tělovýchovných organizacích (Rada Evropy, 1996).

Jedním z hlavních problémů je systém odborné kvalifikace pracovníků a jejich zapojení. Především systémové řešení studia a zapojení speciálních pedagogů, fyzioterapeutů, trenérů a cvičitelů. Dále pak informace o problematice zdravotně postižených, integračních procesech, regeneraci a sportovní přípravě zdravotně postižených pro všechny učitelské obory a později snad i na všech typech škol, včetně vysokých (Potměšil, 1997).

5.1 Vzdělávání odborníků ve sportu tělesně postižených

Odborná tělovýchovná, stejně jako i celá společnost má vůči handicapovaným stále značný dluh. Odbornost v oblasti TV a sportu handicapovaných je většinou velmi nízká. Obecné i speciálnější poznatky z této oblasti značně pokulhávají za poznatky z oblasti TV a sportu zdravých sportovců. Nejsou dosud vypracovány všechny podklady pro správné metodické vedení, není dostatečně propracována didaktika jednotlivých sportů pro různé typy postižení. Dobrovolníci pracující v terénu nemají vždy dostatečné odborné znalosti o samotném postižení, o protiúrazové zábraně, poskytování první pomoci apod. Málo se u postižených využívá cvičení zdravotní tělesné výchovy, přístupných regeneračních prostředků atd.

Není možné jen využívat entuziasmu angažovaných dobrovolníků, vycházejících převážně z řad rodičů a přátel postižených. Je si třeba uvědomit, že empirický přístup může vést k riziku nesprávného vedení. Na jedné straně nemusí být dostatečně rozvíjeny všechny schopnosti a dovednosti, na straně druhé pak může docházet i k újmě na zdraví (úrazy, jednostranné zatěžování, přetěžování atd.).

Školení osob, pracujících v oblasti sportu tělesně postižených je v kompetenci ČSTPS. V terénu však chybí jak dostatečně vzdělaní cvičitelé, instruktoři, tak v mnohých sportech trenéři, není dostatek erudovaných sportovních poradců či sportovních klasifikátorů na mezinárodní úrovni.

Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze a Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci umožňují v oblasti TV a sportu nejvyšší formu vysokoškolského vzdělání. Je jistě na místě, aby se spolupráce Svazu tělesně postižených sportovců a těchto vysokých škol (dále VŠ) zintenzivnila a vedla k oboustrannému obohacení.

Sport zdravých i tělesně postižených má stejné základy, tj. metodické postupy, pravidla, liší se jen určitými modifikacemi. Proto je třeba vyvinout společné, cílené úsilí. Spojit zkušenosti odborníků, a to jak teoretiků, tak praktiků a připravit vhodné programy pro různé cvičitelské a trenéřské kurzy (Bartůňková, 1997).

Vzdělávání a výcvik odborníků

Pokud byl přijat princip postupné integrace postižených do společnosti a pokud se v tomto duchu uplatňuje jednotná politika, všichni učitelé, bez ohledu na jejich specializaci nebo kvalifikaci, by měli projít alespoň základním výcvikem, který by byl zaměřen na vzdělávání osob s handicapem a poruchami zdraví a na výchovné principy uplatňované v těchto případech.

Je nutno uznat roli aplikovaných pohybových aktivit ve výchovně vzdělávacím procesu, v reedukaci a v aktivitách využívání volného času. Aplikované pohybové aktivity vytvářejí jakési spojení mezi rehabilitací a výchovně-vzdělávacím procesem na jedné straně a využitím volného času na straně druhé. Ačkoliv z počátku někteří učitelé

tělesné výchovy možná upřednostňují specifické cíle spíše terapeutického nebo výukového charakteru, měli by si uvědomit, že je třeba postiženým poskytnout větší prostor pro samostatné rozhodování. Postižení lidé jsou plnoprávními členy společnosti a mohou požadovat takové formy pohybových aktivit, které odpovídají jejich motivům a představám.

Sami postižení lidé by měli mít přístup ke sportovnímu tréninku na všech úrovních, za předpokladu, že jejich porucha jim dovolí provádět tyto činnosti ve stejných podmínkách s ostatními. Sami postižení či jejich zástupci by měli být přímo zapojeni do přípravy a vedení tréninkových programů. Nicméně často dochází k tomu, že především v počátcích se postiženým dostává podpory ze strany lidí, kteří sice mají spoustu dobré vůle, ale málo znalostí o aplikovaných pohybových aktivitách. Výchovné a reedukační aspekty jsou v těchto případech obvykle opomíjeny. Proto je nutné zdůraznit rostoucí potřebu kvalifikovaných vedoucích programů pohybových aktivit, kteří je budou schopni přizpůsobovat pro určité skupiny postižených. Tito instruktoři by měli mít určitý počáteční výcvik vedoucí až k profesionální kvalifikaci. Nebo pokud se zajímají speciálně o daný typ postižení, k prohlubování znalostí o řízení sportu (Rada Evropy, 1996).

Obecně lze přípravu osob zajišťujících tělesnou výchovu a sport rozdělit do dvou kategorií. V první se jedná o tzv. pedagogické pracovníky (učitele školní TV, cvičitele a trenéry apod.) ve druhé kategorii pak jde o tzv. administrativně organizační pracovníky. Přípravu učitelů (profesorů) na všechny typy škol zajišťují vysokoškolské instituce (pedagogické fakulty a pedagogicky zaměřené obory ostatních vysokých škol).

Příprava ostatních pedagogických pracovníků je plně v kompetenci tzv. občanských sdružení. Zatímco první sféra (učitelská) je pokryta zákonem (školský zákon), ve kterém kromě jiného jde o kvalifikační záležitosti, pak příprava cvičitelů, trenérů a pod., pracujících pro občanská sdružení, není zákonným ustanovením pokryta. Probíhá proto pouze na základě ochotě těchto institucí vyžadovat jistou kvalifikaci (Karger, 1996).

Z této kapitoly vyplývá, že by si vláda měla být vědoma potřeby vzdělávat a vyškolit kompetentní pracovníky schopné podporovat a zlepšovat podmínky, v nichž se odehrávají pohybové aktivity postižených osob. Prověřovat, zda specializované

vzdělávání a výcvik jsou přístupné na všech úrovních: ve sféře dobrovolné i profesionální, v oblasti rehabilitace i výchovy a vzdělávání, v rekreační sféře i v soutěžním sportu. Prověřovat možnosti přístupu k tomuto vzdělání a výcviku pro všechny zájemce, včetně postižených osob samotných. Učinit taková opatření, která by jasně ukázala, že vláda hodlá zajistit přítomnost kompetentních pracovníků na všech úrovních. Apelovat na dobrovolné sportovní organizace, aby podnikly odborná opatření ve vztahu k vedoucím, za jejichž přípravu odpovídají. (Rada Evropy, 1996). Zde stávající zákon o občanských sdruženích neumožňuje orgánům státní správy legislativně zasahovat do kvalifikace trenérů, cvičitelů či instruktorů, přičemž forma doporučení je nedostačující a právně nezávazná. Rozhodnutí v tomto směru je tedy pouze v kompetenci občanského sdružení (Karger, 1997).

Aplikované pohybové aktivity (APA)

Tento termín byl zmíněn ve výše psaném textu a nyní je vhodné se u něho pozastavit z důvodu přímé návaznosti na novodobý vývoj vzdělávání odborníků ve sportu zdravotně postižených v ČR.

V pojmu Aplikované pohybové aktivity jsou zahrnuty veškeré aktivity pohybové či sportovní, které se zaměřují na populaci či jedince s tzv. specifickými potřebami. Aplikované pohybové aktivity (APA) znamenají takové pohybové činnosti, v nichž se vytváří prostor pro postižené jedince v souladu s jejich zájmy a schopnostmi. Aplikovaná tělesná výchova pak může být chápána jako prostředek socializace, jako prostředek udržování si subjektivního pocitu zdraví a dobré pohody, jako prostředek udržování si fyzické zdatnosti. V případech, kde z jakýchkoliv důvodů je člověk limitován a není možné přizpůsobit člověka, je možné vzhledem ke specifické situaci aplikovat jiné formy pohybových aktivit, přizpůsobovat jejich obsah, modifikovat soutěže a jejich pravidla či sportovní náradí a náčiní.

V aplikovaných pohybových aktivitách se tedy vzhledem k danému postižení přizpůsobují:

-
- obsah,
- intenzita,
- pravidla,
- metody postupu,
- metody komunikace,
- podmínky,
- technické prostředky
- kompenzační pomůcky (Válková, 1997).

Vývoj termínu APA

Původní originální pojem Adapted Physical Education byl poprvé použit v USA v roce 1952, kdy začalo docházet k vzájemnému prolínání žáků běžných škol a žáků postižených v tělesné výchově a bylo zapotřebí společné upravené programy. V 70. a 80. letech se integrační snahy vzdělávání a vytváření společných programů dostávají do středu pozornosti, což vede až k legislativním změnám.

V Evropě si termín „aplikovaná tělesná výchova“ a „aplikované pohybové aktivity“ začal razit cestu od poloviny 80. let. Na různých vysokých školách v Evropě má obor různé varianty a většinou má charakter skladebných modulů.

Termín Aplikované Pohybové Aktivity v českém jazyce vznikl transformací mezinárodně vžitého termínu Adapted Physical Activity – oficiální zkratka APA (Válková, 1997).

Zatímco ve světě se obor ATV (aplikovaná tělesná výchova) studuje v různých obměnách od 80. let a vývoj směřuje k integraci, u nás byl akcentován systém separovaný ve zvláštních a speciálních školách.

Domnívám se, že kvalitní systém vzdělávání je jedním z podstatných prostředků, jak využít nabízené možnosti aplikovaných pohybových aktivit pro všeobecné zkvalitnění životního průběhu všech zúčastněných (Válková, 1997).

5.2 Instituce vzdělávající a kvalifikující odborníky ve sportu tělesně postižených

Vysoké školy

Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK v Praze

Studium oboru „Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených“ je určeno pro

zvýšení kvalifikace těch, kteří s postiženými již pracují. Je však přístupné i jiným zájemcům, včetně zdravotně postižených. Cílem oboru je vychovat vysokoškolsky vzdělané odborníky pro oblast sociálně zdravotní a sportovně tělovýchovné péče. Zájemci mohou pokračovat v navazujícím magisterském studiu, které jim umožňuje rozšířit uplatnění i pro oblast speciálního školství (viz. Příloha B) (Studijní programy FTVS UK, 2004)

Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK v Praze – navazující studium

Studium oboru „Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených“ je koncipováno jako navazující magisterské studium pro absolventy bakalářského stupně oboru. Absolventi magisterského studia naleznou uplatnění v oblasti sociálně zdravotní a sportovně tělovýchovné péče a v oblasti speciálního školství (viz. Příloha B) (Studijní programy FTVS UK, 2004).

Aplikovaná tělesná výchova na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci – bakalářské studium

Studium připravuje odborníky pro potřeby společenské praxe v oblasti tělesné kultury se zaměřením na populaci se specifickými potřebami. Absolvent splňuje podmínky tělovýchovného specialisty pro I. stupeň základních škol a asistenta učitele. Studium je zaměřeno převážně prakticky. Obor je možno studovat presenční nebo kombinovanou formou (viz. Příloha C) (www.upol.cz).

Aplikovaná tělesná výchova na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci – navazující magisterské studium

Smyslem studijního oboru je poskytnout společenské praxi odborníky v oblasti tělesné výchovy a sportu postižených dětí i dospělých, ať už se jedná o formy zařazené do povinného vzdělávacího obsahu ve školách či v ústavních zařízeních, nebo o další možné formy zájmového zaměření. Prostřednictvím těchto odborníků pak zvýšit úroveň tělesné výchovy na školách speciálních. Udržovat přiměřenou fyzickou zdatnost a zajistit hodnotné prožívání volného času postižených občanů, dosáhnout vyšší integrace osob s postižením a jejich intenzivnějšího zapojení do života. Cílem studia je zajistit široký základ poznatků a praktických dovedností pro řízení různých forem tělesně postižených občanů. Studijní obor je přístupný společně i studentům se zdravotním postižením. Součástí výuky je studium učitelství tělesné výchovy a speciální pedagogiky. Obor je možno studovat presenční nebo kombinovanou formou. Absolventi získávají způsobilost vyučovat tělesnou výchovu na základních školách a na všech typech škol integrovaných a speciálních. Kromě toho se mohou uplatnit jako odborníci v oblasti tělesné výchovy a sportu osob se specifickými potřebami (viz. Příloha C) (www.upol.cz).

Trenérské licence

Směrnice pro školení a jmenování trenérů v jednotlivých sportovních svazech stanoví podmínky, za kterých získá zájemce odpovídající kvalifikaci. Tato směrnice rovněž stanoví způsob a rozsah školení, způsob a formu udělení kvalifikace.

Trenéři pracující s tělesně postiženými sportovci absolvují kvalifikaci pro svůj sport dle kvalifikačního řádu jednotlivých sportovních svazů. To znamená, pokud se specializuje na sportovní odvětví atletiku, podstupuje kvalifikaci pod Českým atletickým svazem, volejbal pod Českým volejbalovým svazem, apod. Kvalifikační kritéria pro trenéry sportů registrovaných pod ČSTPS se liší dle kritérií jednotlivých sportů a jejich sportovně-technických komisí (dále jen STK) (www.cstps.cz). Některé ze sportů nemají ani stanoveny kvalifikační kritéria.

Trenérské kvalifikace

Ve sportovních svazech jsou udělovány tyto trenérské kvalifikace:

1. III. třída - školí trenérsko-metodické komise (dále jen TMK) krajských výborů příslušného svazu, jmenují příslušné krajské orgány svazu na návrh TMK,
2. II. třída - školí a jmenuje metodický úsek (dále jen MeÚ) svazu,
3. I. třída - školí MeÚ daného svazu sám nebo za spoluúčasti příslušných vysokoškolských fakult (FTVS UK Praha, FTK UP Olomouc, FSS MU Brno), jmenuje daný orgán svazu na návrh MeÚ svazu,
4. diplomovaný trenér - absolvent FTVS UK Praha, jmenuje příslušný orgán svazu.

Rozsah a podmínky pro získání kvalifikace:

1. II. třída – minimální praxe jako trenér III. třídy (každý svaz má jiné podmínky požadované délky praxe), absolvování studia a zkoušek v rozsahu stanoveném daným svazem,

2. I. třída – určité minimum praxe (každý svaz má jiné podmínky požadované délky praxe), předchozí absolvování trenéra II. třídy s minimální délkou praxe, absolvování studia a zkoušek v rozsahu stanoveném orgány příslušného svazu,
3. diplomovaný trenér - maturita, řádné studium FTVS UK Praha se specializací na daný sport, minimální praxe (každý svaz má jiné podmínky požadované délky praxe).

Kvalifikace trenéra III. a II. třídy může být také udělena s výjimkou, kterou určují podmínky směrnice daného svazu. K tomuto postupu si musí zájemce předem vyžádat souhlas orgánu příslušného svazu určenému k tomuto rozhodování.

V některých svazech je trenérská kvalifikace udělována pro trvalou platnost na celém území ČR, v jiných svazech je udělována dočasně (řádově na několik let). V odůvodněných případech může orgán, který trenéra jmenoval, jmenování odejmout. (www.cvs.cz)

Statut reprezentačního trenéra v ČSTPS

Dále je možné získat statut reprezentačního trenéra, které spadá přímo pod pravomoc ČSTPS. Ten také ustanovil kvalifikační řád a směrnice podle kterých se tento statut uděluje.

Kvalifikační požadavky na přidělení statutu reprezentačního trenéra

1. Absolvent FTVS UK s trenérskou specializací pro daný sport nebo držitel trenérské licence A (1. trenérská třída) nebo absolvent FTVS UK s trenérskou specializací pro jiný sport nebo držitel trenérské licence B.
2. Praxe minimálně tři roky se sportovci ČSTPS nebo handicapovanými sportovci jiného svazu Unie zdravotně postižených sportovců (UZPS) na reprezentační úrovni.

3. Pravidelné celoroční tréninkové působení se skupinou reprezentantů (práce alespoň se třemi sportovci reprezentace).
4. Znalost pravidel daného sportu a sportovně zdravotní klasifikace (zařazování sportovců do tříd podle stupně postižení).
5. Základní znalost angličtiny příp. jiného světového jazyka.
6. Schopnost pozitivně psychologicky působit na větší skupinu osob, základní organizační předpoklady, schopnost empatie a asertivního jednání.

Přidělení statutu reprezentačního trenéra

1. Přidělení statutu reprezentačního trenéra (jmenování) provádí Výbor svazu (VS) na základě předloženého návrhu. STK v součinnosti s realizačním týmem (RT) předkládá výboru svazu návrh na jmenování reprezentačního trenéra s odůvodněním a doložením splnění uvedených kritérií. Ve zvlášť odůvodněných případech může VS rozhodnout o udělení výjimky, zejména pokud bude doloženo, že bylo uplatněno výběrové řízení, aniž byl získán trenér s požadovanými kvalifikačními a osobnostními předpoklady.
2. Reprezentační trenér obdrží proti svému podpisu dekret reprezentačního trenéra. Předávání dekretu bude provedeno po jeho vyplnění údaji reprezentačního trenéra předsedou STK (pokud tak již neučinil sekretariát svazu), který o tyto dekrety musí oficiálně požádat sekretariát ČSTPS a ten je neprodleně poskytne předsedovi STK. Jmenovací dekret musí obsahovat razítko svazu a podpis předsedy svazu nebo jím pověřené osoby (člena výboru svazu příp. zaměstnance sekretariátu svazu).
3. Další trenéři působící ve sportu a nesplňující výše uvedená kritéria, případně asistenti trenérů jsou jmenováni STK bez oficiálních dekretů svazu. Svaz může k jejich osobám vydat na základě doložené činnosti potvrzení na hlavičkovém papíře.

Kriteria hodnocení reprezentačních trenérů

Základním kritériem je počet nominovatelných sportovců, kteří trénují pod vedením trenéra. Případná odměna je vždy věcí daného sportu. VS může přiznat mimořádnou odměnu trenérům reprezentace v případě dostatečného finančního zajištění. Výše odměny bude vždy vycházet z počtu sportovců, kteří se nominovali k účasti na paralympiádě případně získali významná umístění na Mistrovství světa (MS), Mistrovství Evropy (ME), Světovém poháru (SP), Evropském poháru (EP)

Práva trenérů

Vycházejí z analogie práv reprezentanta, z uspořádání jednotlivých sportů a z pravomocí přidělených STK a RT.

Povinnosti trenérů a asistentů trenéra

Obecně se musí řídit základními dokumenty svazu a dbát na spoluvytváření dobrého jména ČSTPS. Musí zabezpečovat v zájmu rozvoje sportu kvalitně přípravu, výběr reprezentantů a účast na domácích i mezinárodních soutěžích, důležitých pro reprezentační tým.

Konkrétně vycházejí z požadavků a nároků daného sportu, jeho STK a RT (www.cstps.cz).

6. CÍL DIPLOMOVÉ PRÁCE

Cílem práce bylo zjistit stav kvalifikace trenérů ve sportovních oddílech registrovaných pod hlavičkou ČSTPS. Zjištění míry zastoupení trenérů s odbornou kvalifikací v těchto oddílech a zastoupení trenérů bez kvalifikace.

7. ÚKOLY DIPLOMOVÉ PRÁCE

1. Rešerše dostupné literatury a dalších informačních zdrojů o historii sportu TP, specifikách vedení sportu tělesně postižených a vzdělávacím systému v oboru TV a sport tělesně postižených.
2. Vymezení skupiny sportovních oddílů, sportovních klubů (SK) a tělovýchovných jednot (TJ) spadajících pod ČSTPS, které budou osloveny dotazníkem.
3. Vytvoření dotazníku pro odborníky pracující s TP sportovci.
4. Podle zjištěné a utříděné databáze obeslání trenérů jednotlivých oddílů.
5. Zpracování a vyhodnocení dotazníku. Sestavení grafů s výsledky studie.

8. METODIKA PRÁCE

Předpokladem vytvoření fungujícího systému vzdělávání odborníků pro sport tělesně postižených, je analýza současného stavu, tzn. zmapování zkušeností z praxe, podmínek vzdělávání a postojů, jaké k této problematice odborníci ve sportu tělesně postižených zaujmají.

Na základě metodologie práce byla použita kvantitativní metoda sběru dat a pro naplnění cíle diplomové práce byl sestaven nestandardizovaný dotazník dle předlohy dotazníku profesora Svobody z UK FTVS. Tento dotazník byl původně použit pro výzkum trenérů v současném sportu (Svoboda, 1998).

8.1 Analýza dokumentů

Při získávání informací a dokumentů o kvalifikaci trenérů ve sportu tělesně postižených jsem se pokusila vyhledat všechny dostupné zdroje z literatury, diplomových prací, odborných článků, či internetových stránek. S ohledem na zaměření této práce jsem vyhledávala dokumenty z českých zdrojů.

8.2 Empirická sonda

Před výběrem cílové skupiny - trenérů pro sportovce registrovaných v Českém svazu tělesně postižených, jsme v r. 2003 a 2004 provedli předběžné šetření v různých sportovních svazech a oddílech pro zdravotně postižené. Z původního záměru zmapovat a zhodnotit situaci ve všech svazech a sportech pro zdravotně postižené, jsme se nakonec omezili pouze na situaci v oddílech a klubech pro TP sportovce registrovaných v ČSTPS. Důvodem pro omezení byla značná nesourodost cílového souboru. Situace je odlišná v jednotlivých svazech, úplně jiné nároky jsou kladeny na trenéry a pro trénink TP, zrakově, sluchově nebo mentálně postižených sportovců. Důvodem pro výběr

oddílů a klubů pro TP sportovce registrovaných v ČSTPS (viz Příloha D) je i jejich největší členská základna, dobré manažerské vedení, které nám vyšlo vstříc ohledně poskytování informací a také naše osobní zkušenosti.

V průběhu roku 2004 jsme sestavili pilotní nestandardizovaný dotazník, který byl rozeslán dvaceti náhodně vybraným členům výzkumného souboru. Pilotní dotazník obsahoval celkem osm otázek (polouzavřených, uzavřených a otázky s kvalitativními variantami dotazů). Na základě zodpovězení této pilotní studie, reakcí dotazovaných (pilotní dotazník obsahoval v závěru možnost hodnocení nebo připomínek vztahujících se přímo k zadaným dotazům) a další konsultace, mohl být pilotní dotazník doplněn a přepracován do konečné podoby.

8.3 Vytvoření dotazníku

Pro naplnění cíle diplomové práce byl použit nestandardizovaný dotazník (viz. Příloha A). Ke sběru potřebných informací jsme vytvořili dotazník vlastní konstrukce, který jsme sestavili dle předlohy dotazníku použitého profesorem Svobodou při výzkumu trenérů v současném sportu (Svoboda, 1998). Dotazník je sestaven celkem ze čtrnácti otázek a jsou použity otázky uzavřené, polouzavřené a otázky s kvalitativními variantami. Při koncipování dotazníku jsme vycházeli z vlastních výzkumných šetření a konzultací s předními odborníky, vedoucími pracovníky ČSTPS.

První a druhá otázka jsou anamnestického charakteru. Mají poukázat na procentuální zastoupení obou pohlaví a věkový rozptyl trenérů. Třetí otázka se dotazuje na pracovní poměr ve vztahu k trenérství sportu tělesně postižených. Dále otázky číslo čtyři, pět a šest, vypovídají o osobním vztahu dotazovaného k trénování tělesně postižených sportovců a ke sportovním zkušenostem vůbec. Dalších pět otázek považujeme za klíčové, neboť předcházející výpovědi mají za úkol rozšířit dotazované téma a ucelit celkovou výpovědní hodnotu této práce. Otázky sedm až jedenáct vypovídají o tom, zda dotazovaný absolvoval vzdělání v oboru sport tělesně postižených na UK FTVS nebo na UPO nebo zdali má licenci pro vedení sportovce a zda se dále odborně vzdělává. Nechybí ani otázka kvalitativního sebehodnocení

vzdělání vzhledem k využití ve vlastní praxi. Poslední otázky dvanáct až čtrnáct odpovídají na to, jaké spektrum a počet tréninkových jednotek je ve sportu tělesně postižených zastoupeno a také jaké jsou organizační možnosti pro vedení sportovců s tělesným postižením v jednotlivých sportovních klubech.

8.4 Výzkumný soubor

Jako výzkumný soubor byli osloveni trenéři sportovců s tělesným postižením, kteří jsou členy 85 sportovních klubů, oddílů a TJ z celého ČSTPS. Z původně připravované skupiny, ve které byly zařazeny všechny svazy zdravotně postižených, jsme nakonec vybrali ČSTPS. Tento svaz nabízí největší členskou základnu a s tím zároveň zajišťuje nejvyšší možnou sourodost cílového souboru.

8.5 Sběr dat

V průběhu roku 2004 jsme sestavili pilotní nestandardizovaný dotazník, který byl rozeslán dvaceti náhodně vybraným členům výzkumného souboru. Dotazník vyplnilo a odeslalo zpět šestnáct respondentů. Na základě zodpovězení této pilotní studie, mohl být pilotní dotazník doplněn a přepracován do konečné podoby.

Upravený dotazník, jako definitivní řešení studie, byl pak v období prosince 2004 až března 2005 dodán do všech oddílů spadajících pod ČSTPS. Dotazník byl doručen nebo zodpovězen několika různými způsoby. Rozesláním přes elektronickou poštu na adresy vedoucích jednotlivých oddílů a reprezentačním trenérům. Dále u části respondentů telefonickým kontaktem nebo osobním dotazováním, kdy v obou případech byla použita metoda řízeného pohovoru.

8.6 Vyhodnocení dotazníků

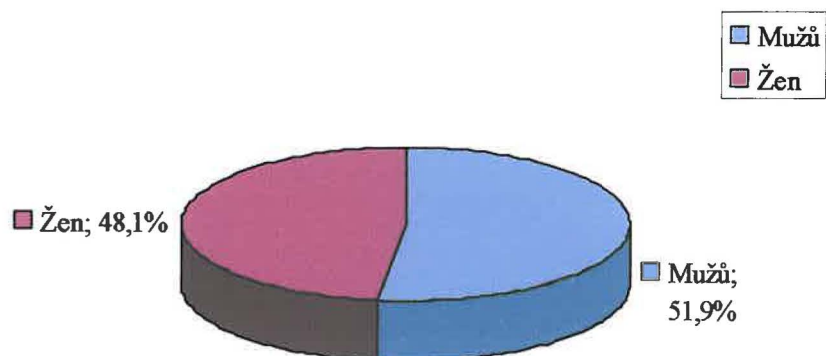
Vyhodnocení dotazníků proběhlo s využitím základních statistických metod, jako jsou aritmetický průměr a procentuální zastoupení jednotlivých kategorií. Pro zpracování výsledků byly využity grafy a tabulky.

9. VÝSLEDKY

Konečné verzi dotazníku předcházela pilotní studie, která umožnila upravit a přepracovat styl dotazování a obsah dotazů. Tato pilotáž se uskutečnila v průběhu roku 2004. Bylo rozesláno celkem 20 dotazníků, z nichž se vrátilo 16 zodpovězených. Nově vzniklá verze dotazníku byla založena na vlastní zkušenosti z praxe, připomínkách respondentů a samozřejmě nezbytné konzultace s odborníky. Cílová verze dotazníku byla distribuována v počtu 85 dotazníků, které zodpovědělo 52 dotazovaných respondentů z celkem osmdesáti pěti sportovních klubů, oddílů a tělovýchovných jednot ČSTPS. Pro zpracování výsledků jsme použili běžné matematické operace, jako jsou aritmetický průměr, součty získaných dat a sumarizace. Každá z otázek dotazníku je hodnocena zvlášť a má několik částí vyhodnocení. Pro větší názornost jsme vytvořili grafické zobrazení pro každou z otázek zvlášť. V grafech jsou vyjádřeny výsledné hodnoty v procentech. Pod každým z grafů je navíc umístěna tabulka se zjištěnými počty odpovědí na danou otázku. Poslední částí je podrobnější komentář jednotlivých zjištění.

9.1 Zastoupení pohlaví

Graf č. 1 Zastoupení trenérů dle pohlaví



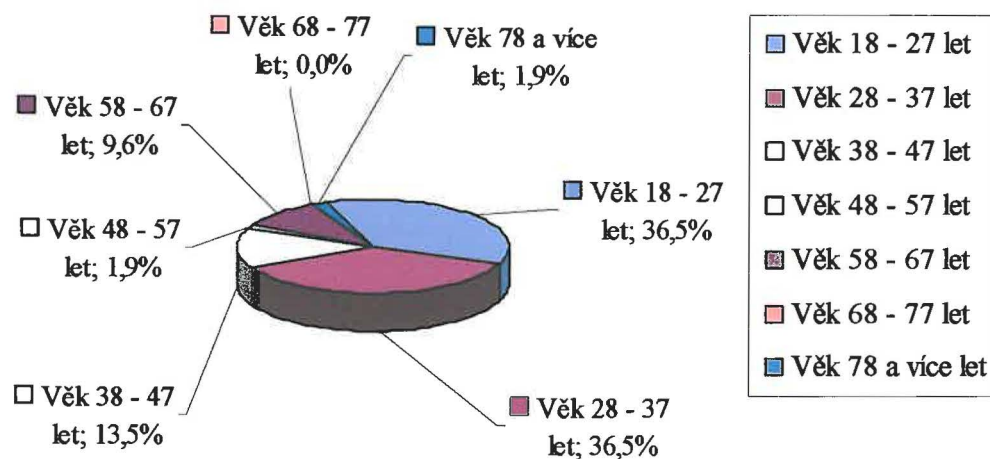
Tabulka č. 1 Zastoupení trenérů dle pohlaví

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Počet mužů / trenérů	27
Počet žen / trenérek	25

Z celkového počtu vyplněných dotazníků tj. 52, bylo zastoupení dvaceti sedmi mužů (51,9%) a dvaceti pěti žen (48,1%). Zjištěné hodnoty poukazují na prakticky rovnoměrné zastoupení pohlaví v tomto oboru.

9.2 Zastoupení trenérů dle věku

Graf č. 2 Zastoupení trenérů dle věku



Tabulka č. 2 Zastoupení trenérů dle věku

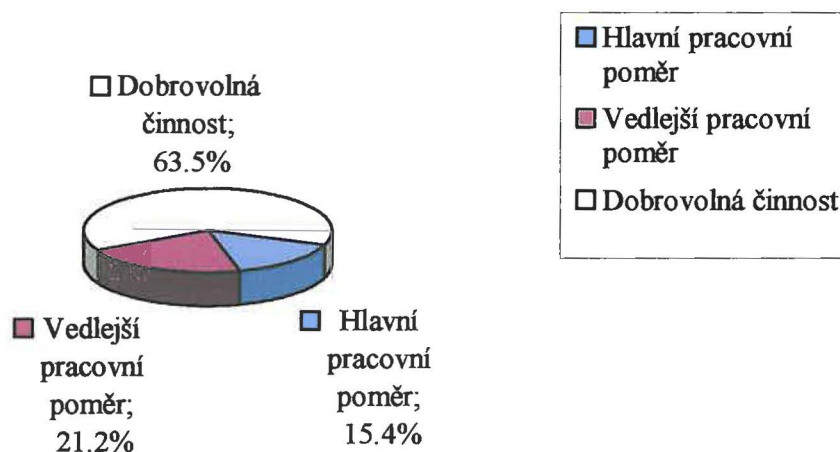
Zadání odpovědí	počet odpovědí
Počet zástupců věkové skupiny 18 - 27 let	19
Počet zástupců věkové skupiny 28 - 37 let	19
Počet zástupců věkové skupiny 38 - 47 let	7
Počet zástupců věkové skupiny 48 - 57 let	1
Počet zástupců věkové skupiny 58 - 67 let	5
Počet zástupců věkové skupiny 68 - 77 let	0
Počet zástupců věkové skupiny 78 a více let	1

Průměrný věk trenérů byl relativně nízký $x = 33,25$ let. Z celkového počtu 52 respondentů převažovalo zastoupení v prvních dvou nejmladších věkových skupinách – dohromady 38 zástupců (73%). První věková skupina 18 – 27 let s devatenácti trenéry (36,5%) a stejný počet devatenáct trenérů (36,5%) pro věkovou skupinu 28 – 37 let. Ostatní věkové skupiny představovaly menšinu – celkem 14 trenérů

(27%). Věková skupina 38 – 47 let je zastoupena sedmi trenéry(13,5%), skupina 48 – 57 let jedním trenérem (1,9%), skupina 58 – 67 let pěti trenéry (9,6%), skupina 68 – 77 let dokonce žádným zástupcem (0%) a nejstarší skupina 78 a více let je reprezentována jedním trenérem (1,9%).

9.3 Pracovní poměr v trenérství ve sportu TP

Graf č. 3 Pracovní poměr v trenérství ve sportu TP



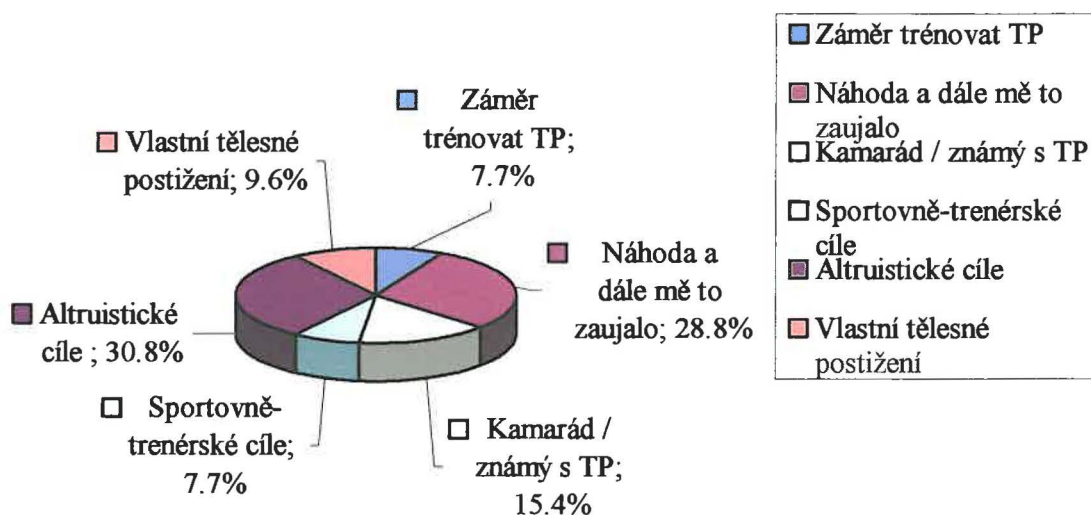
Tabulka č. 3 Pracovní poměr v trenérství sportu TP

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Počet respondentů v hlavním pracovním poměru	8
Počet respondentů ve vedlejším pracovním poměru	11
Počet respondentů jako dobrovolníků	33

Typ pracovního poměru převažovala dobrovolná činnost v počtu třiceti tří trenérů (63,5%), dále početně druhý nejvyšší byl vedlejší pracovní poměr zastoupen jedenácti trenéry (21,2%) a hlavní pracovní poměr až na třetím místě v počtu osmi trenérů (15,4%).

9.4 Motivační aspekty

Graf č. 4 Motivační aspekty



Tabulka č. 4 Motivační aspekty

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Záměr trénovat TP	4
Náhoda a dále mě to zaujalo	15
Kamarád / známý s TP	8
Sportovně-trenérské cíle	4
Altruistické cíle (potřeba pomáhat druhým, potřeba sebeuplatnění)	16
Vlastní tělesné postižení	5

V motivačních aspektech převládaly altruistické cíle u šestnácti dotázaných (30,8%). Původně náhodné setkání se s trenérstvím sportu TP a dále zaujetí věnovat se tomuto oboru i nadále zodpovědělo patnáct z trenérů (28,8%). Kamarád nebo známý s postižením přivedli k trenérství sportu TP osm z dotázaných (15,4%). Mezi trenéry sportu TP není neobvyklé najít trenéry, kteří mají sami tělesné postižení a často jsou i

jedněmi ze členů týmu nebo sportovci samotnými. Takových bylo při našem výzkumu osloveno z celkového zastoupení pět (9,6%). Poslední dvě skupiny mají stejné zastoupení v počtu odpovědí, a to čtyři trenéři (7,7%) se záměrem trénovat TP sportovce a čtyři trenéři (7,7%) se sportovně-trenérskými cíli.

9.5 Vlastní sportovní zkušenost

Graf č. 5 Vlastní sportovní zkušenost



Tabulka č. 5 Vlastní sportovní zkušenost

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Mám předchozí zkušenost jako sportovec	36
Nemám předchozí zkušenost jako sportovec	16

Vlastní zkušenost se sportem na vyšší než kondičně-zdravotní úrovni mělo počtem třicet šest trenérů (69,2%) a naopak bez předešlé sportovní zkušenosti na vyšší než kondičně-zdravotní úrovni mělo šestnáct trenérů (30,8%).

9.6 Trenérské zkušenosti

Graf č. 6 Trenérské zkušenosti



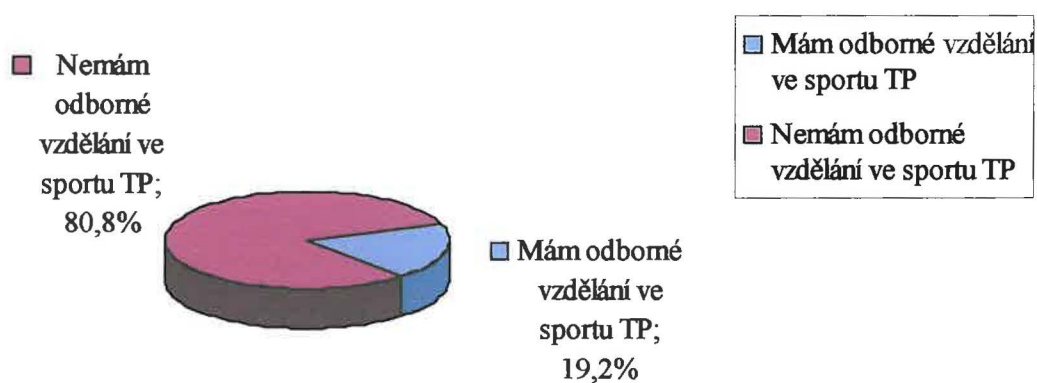
Tabulka č. 6 Trenérské zkušenosti

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Mám předchozí zkušenost jako trenér	15
Nemám předchozí zkušenost jako trenér	37

Celkem patnáct (28,8%) z dotázaných mělo již předchozí zkušenost jako trenér, ať už sportu nepostižených nebo sportu osob se speciálními potřebami a třicet sedm trenérů (71,2%) se s touto zkušeností osobně nesetkalo.

9.7 Odborné vzdělání v oblasti sportu TP

Graf č. 7 Odborné vzdělání v oblasti sportu TP



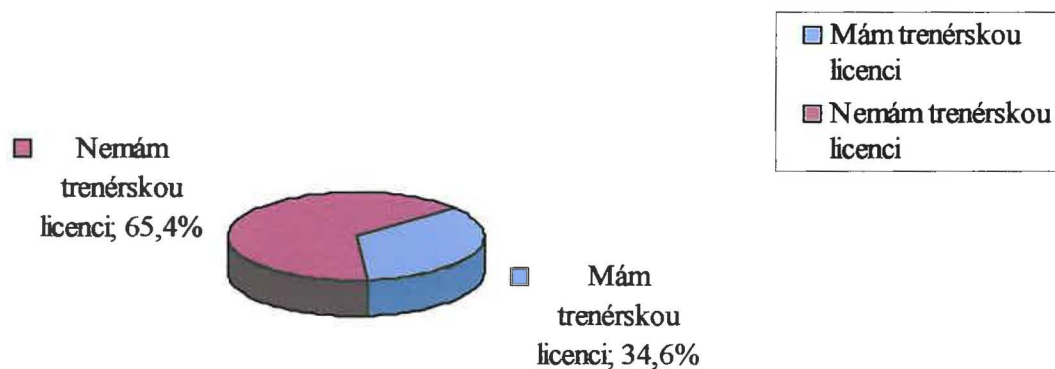
Tabulka č. 7 Odborné vzdělání v oblasti sportu TP

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Mám odborné vzdělání ve sportu TP	10
Nemám odborné vzdělání ve sportu TP	42

Tato cílová otázka byla zodpovězena deseti trenéry (19,2%), kteří jsou kvalifikováni pro vedení sportovců ve sportu TP a dalšími čtyřiceti dvěma (80,8%), kteří tuto kvalifikaci nemají, ale přesto se tomuto oboru plně a věřím, že i zodpovědně věnují.

9.8 Trenéřská licence

Graf č. 8 Trenéřská licence



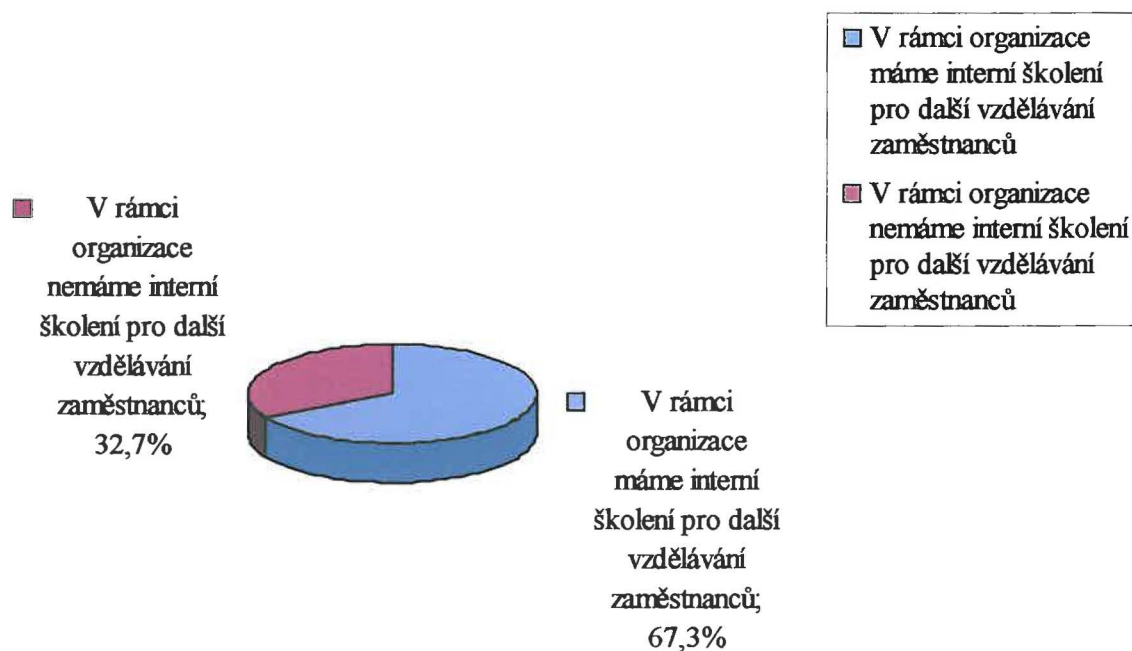
Tabulka č. 8 Trenéřská licence

Zadání odpovědi	počet odpovědi
Mám trenéřskou licenci	18
Nemám trenéřskou licenci, odpovědělo:	34

Trenéři s trenéřskou licenci zaujímají počtem osmnácti (34,6%) přibližnou třetinu z celkového počtu dotázaných. Zato trenéři bez licence, počtem třiceti čtyř (65,4%) dotázaných až dvě třetiny z celkového množství respondentů.

9.9 Doplnující interní vzdělávání v rámci organizace

Graf č. 9 Doplnující interní vzdělávání v rámci organizace



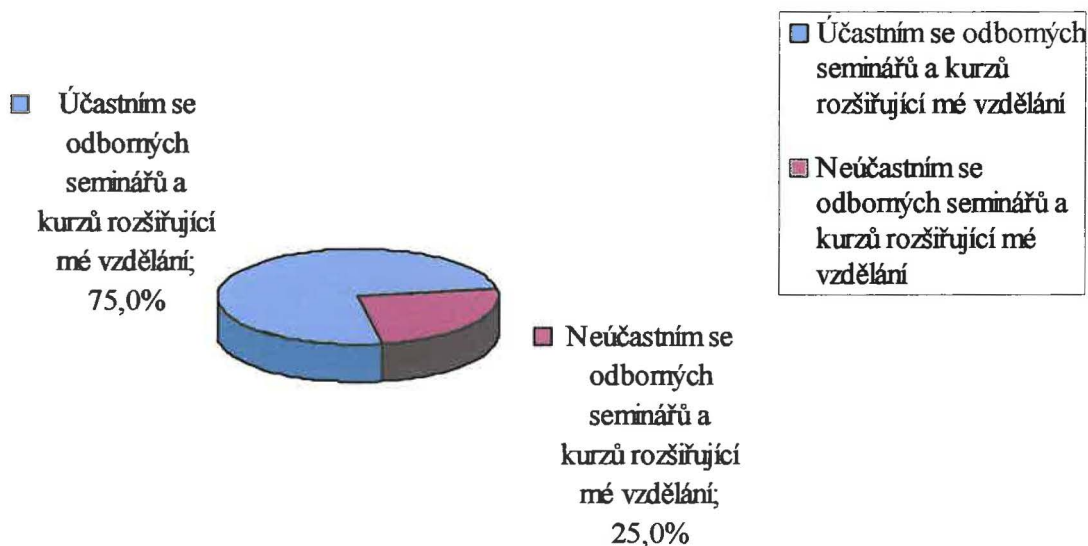
Tabulka č. 9 Doplnující interní vzdělávání v rámci organizace

Zadání odpovědí	počet odpovědí
V rámci organizace máme interní školení pro další vzdělávání zaměstnanců	35
V rámci organizace nemáme interní školení pro další vzdělávání zaměstnanců	17

V organizacích, které nabízejí interní školení pro další vzdělávání zaměstnanců bylo koncentrováno třicet pět (67,3%) z dotazovaných trenérů. Naopak v organizacích, které takovéto služby neposkytují bylo sedmnáct (32,7%) z dotazovaných trenérů.

9.10 Účast na odborných seminářích zaměřených na sport TP

Graf č. 10 Účast na odborných seminářích zaměřených na sport TP



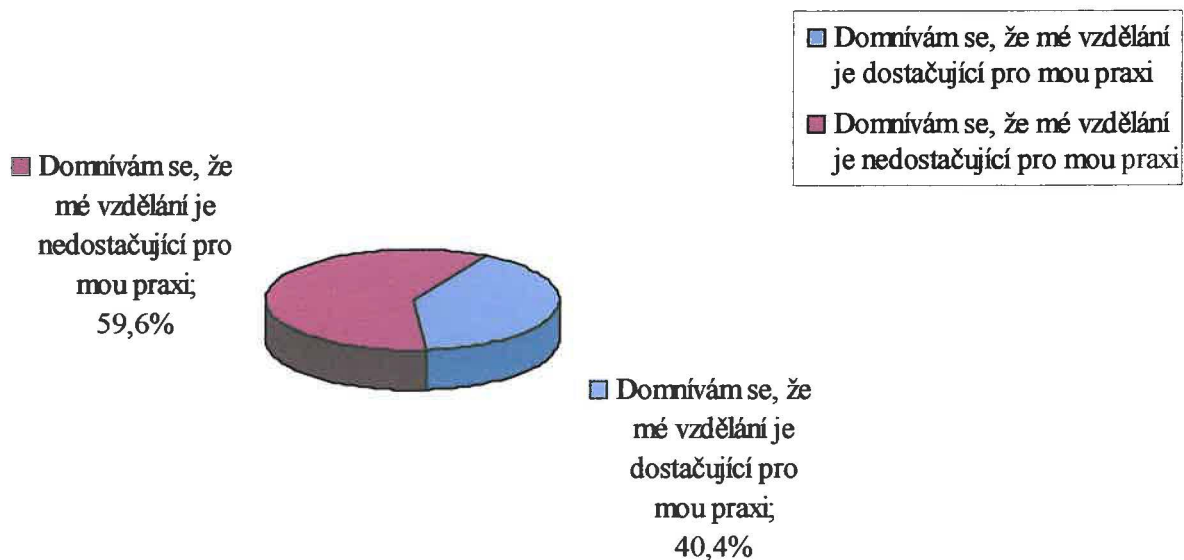
Tabulka č. 10 Účast na odborných seminářích zaměřených na sport TP

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Účastním se odborných seminářů a kurzů rozšiřující mé vzdělání	39
Neúčastním se odborných seminářů a kurzů rozšiřující mé vzdělání	13

Třicet devět (75%) dotázaných se účastní odborných seminářů a kurzů rozšiřující jejich odborné vzdělání. Třináct (25%) z dotázaných se takovýchto seminářů nezúčastňuje.

9.11 Sebehodnocení vzdělání ve sportu TP

Graf č. 11 Sebehodnocení vzdělání ve sportu TP



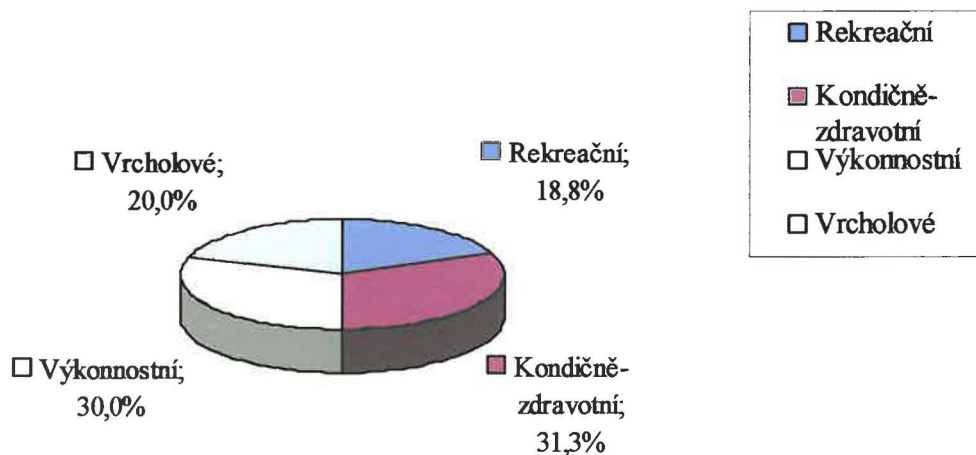
Tabulka č. 11 Sebehodnocení vzdělání ve sportu TP

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Domnívám se, že mé vzdělání je dostačující pro mou praxi	21
Domnívám se, že mé vzdělání je nedostačující pro mou praxi	31

Ve výsledcích sebehodnocení vzdělání v oboru sport TP se domnívalo dvacet jedna (40,4%) dotázaných, že jejich vzdělání, co se týče oboru sport TP, je pro jejich vlastní praxi dostačující. Na druhou stranu třicet jedna respondentů hodnotila své vzdělání, jako nedostačující pro vlastní praxi.

9.12 Cíle sportovního tréninku

Graf č. 12 Cíle sportovního tréninku



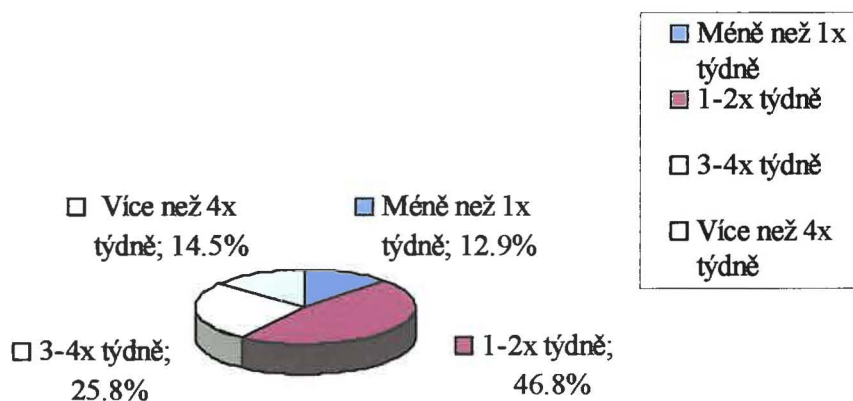
Tabulka č. 12 Cíle sportovního tréninku

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Počet trenérů vedoucích sportovce v rekreačním typu aktivit	15
Počet trenérů vedoucích sportovce v kondičně-zdravotním typu aktivit	25
Počet trenérů vedoucích sportovce ve výkonnostním typu aktivit	24
Počet trenérů vedoucích sportovce ve vrcholovém typu aktivit	16

Největší počet – dvacet pět (31,3%) dotazovaných trenérů vedlo sportovce s TP na kondičně-zdravotní úrovni tréninku. V těsném závěsu se umístili, v počtu dvaceti čtyř (30%), trenéři vedoucí své svěřence na výkonnostní úrovni tréninku. Počet šestnácti (20%) trenérů vedoucích sportovce na vrcholové úrovni tréninku jen o malý kousek předčil trenéry vedoucí své sportovce na rekreační úrovni tréninku, kterých bylo mezi dotazovanými celkem patnáct (18,8%).

9.13 Četnost tréninků

Graf č. 13 Četnost tréninků



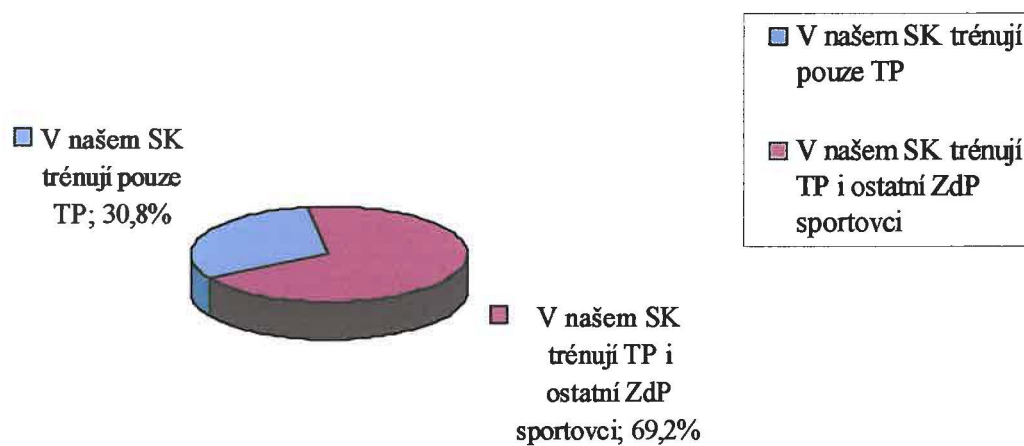
Tabulka č. 13 Četnost tréninků

Zadání odpovědí	počet odpovědí
Počet trenérů vedoucích sportovce méně než 1x týdně	8
Počet trenérů vedoucích sportovce 1-2x týdně	29
Počet trenérů vedoucích sportovce 3-4x týdně	16
Počet trenérů vedoucích sportovce více než 4x týdně	9

Počty jednotlivých odpovědí na četnost tréninků vedených našimi respondenty se výrazněji lišily. Počet trenérů vedoucích sportovce méně než 1x týdně bylo osm (12,9%) - nejméně. Dále byli těsně trenéři vedoucí sportovce více než 4x týdně, kterých bylo devět (14,5%). Následovalo šestnáct (25,8%) trenérů vedoucích sportovce 3-4x týdně. Z celkového počtu byli nejvíce zastoupeni trenéři vedoucí sportovce 1-2x týdně, a to v počtu dvacet devět (46,8%) respondentů.

9.14 Zastoupení v SK dle typu postižení

Graf č. 14 Zastoupení v SK dle typu postižení



Tabulka č. 14 Zastoupení v SK dle typu postižení

Zadání odpovědí	počet odpovědí
V našem SK trénují pouze TP	16
V našem SK trénují TP i ostatní ZdP sportovci	36

V důsledku bude zajímavé vyhodnocení tohoto dotazu, kde měli trenéři zodpovědět, jak je jejich klub, oddíl či jednotka koncipovaný z hlediska zastoupení typu postižení.

Pouhých šestnáct (30,8%) z dotázaných trenérů pracovalo výhradně s TP sportovci a ostatních třicet šest trenérů (69,2%) se při své práci ve sportovním klubu nebo oddíle setkávali kromě TP sportovců i s ostatními ZdP sportovci.

10. DISKUSNÍ POZNÁMKY

Při sběru dat jsme se setkávali převážně s pozitivním přístupem, ve sdělování informací týkajících se tohoto výzkumu, ze strany dotazovaných trenérů. Dokonce i ze zájmu dotazovaných se dala usuzovat hlubší zainteresovanost o vlastní obsah výzkumu. Naopak nás v začátcích příprav a zajišťování terénu pro vznik a průběh studie překvapila reakce ze strany ČSTPS. Nakonec se ukázalo, že shodně v období vzniku a ještě dále během výzkumu docházelo k jednáním mezi ČSTPS a ČPV. Skutečnost, že se svaz bránil vypouštění jakýchkoliv informací byla zcela pochopitelná. Dokonce bylo i obtížnější dostat se k jindy běžně dostupným informacím ze svazu.

Velká část trenérů se ukázala jako opravdoví nadšenci pro toto poslání a věřím, že i mnoho z nich se zasloužilo o rozvoj oboru, jak v minulosti, tak také v současnosti. Často jsme se setkávali s případy, že trenér byl současně i jedním ze sportovců v týmu. Toto zjištění nás překvapilo z hlediska náročnosti obou pozic. Takto řešená situace se ukázala být z důvodu absence specializovaných odborníků ve sportu TP hlavně v lokalitách s nižším výskytem sportů a sportovních aktivit TP. Tam, kde se kumulovala různá odvětví sportů TP, se ukázalo vyšší zastoupení v počtu odborníků pro sport TP (zjištění z průběhu rozesílání či přímého dotazování mimo dotazník).

Tento výzkum by mohl být, po drobných úpravách, aplikovatelný také na šetření zastoupení počtu kvalifikovaných odborníků v ostatních jednotlivých svazích ZdP. V závěru by mohly být výsledky zpracovány do celkového hodnocení počtu kvalifikovaných odborníků ve sportu ZdP, a výsledné výstupy použity k podpoře vzdělávání odborníků ve sportu TP a ostatních ZdP.

11. ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit stav odborné kvalifikace trenérů ve sportovních oddílech registrovaných pod hlavičkou ČSTPS. Zjištění míry zastoupení trenérů s odbornou kvalifikací v těchto oddílech a zastoupení trenérů bez kvalifikace.

Předpokladem vytvoření fungujícího systému vzdělávání odborníků pro sport tělesně postižených, je analýza současného stavu, tzn. zmapování zkušeností z praxe, podmínek vzdělávání a postojů, jaké k této problematice odborníci ve sportu tělesně postižených zaujímají.

K vytvoření práce bylo nezbytné provést rešerše dostupné literatury a dalších zdrojových informací. V rámci získávání přehledu o tématu práce byla nastudována témata týkající se především specifických postupů vedení sportu tělesně postižených, stav vzdělávacího systému v oboru TV a sport tělesně postižených v ČR, možnosti získání trenérské kvalifikace, ale také historie sportu TP v Československu a ČR.

Dále následoval výběr budoucí dotazované skupiny, založený na východiscích vyplývajících z této problematiky. Z původně připravované skupiny, ve které byly zařazeny všechny svazy zdravotně postižených, jsme nakonec vybrali pouze ČSTPS. ČSTPS nabízí největší členskou základnu, která zajišťuje nejvyšší možnou sourodost cílového souboru.

V průběhu roku 2004 byl sestaven pilotní nestandardizovaný dotazník a rozeslán dvaceti náhodně vybraným členům výzkumného souboru. Většina dotazníků se vrátila vyplněných zpět a na základě zodpovězení této pilotní studie, mohl být pilotní dotazník doplněn a přepracován do konečné podoby. Konečnou verzi dotazníku jsme pak doručili několika různými způsoby všem zástupcům oddílů, klubů a jednot pod ČSTPS (viz. příloha č. 4).

Po obdržení všech došlých dotazníků, byly odpovědi zpracovány a vyhodnoceny. Toto vyhodnocení bylo názorně zpracováno do grafů a to v procentuálním zastoupení jednotlivých odpovědí. Přesné hodnoty jednotlivých odpovědí dotazníku byly vloženy do tabulek pod každým z grafů, tak aby byly všechny

sebrané hodnoty přehledné. Nakonec byl každý z dotazů dotazníku ještě vyhodnocen a popsán slovně.

Na základě vyhodnocených dotazníků jsme zjistili, že výzkumu se zúčastnilo padesát dva respondentů z celkem osmdesáti pěti dotázaných. Z tohoto počtu bylo překvapivé rovnoměrné zastoupení žen 48,1% a mužů 51,9%. Věkový rozptyl respondentů byl opravdu veliký, pohyboval se od 18 do 78 let, přičemž průměrný věk dosahoval hodnoty $x = 33,25$ let. Složení dle typu pracovního poměru bylo následující: v hlavním pracovním poměru 15,4%, ve vedlejším pracovním poměru 21,2% a jako dobrovolná činnost 63,5%. Toto zjištění dokazuje, že trenéři v tomto oboru pracují spíše jako nadšenci, kterým trénování TP sportovců přináší vnitřní uspokojení nebo může být součástí jejich existence, jako sportovního subjektu pro udržení integrity oddílu, klubu či jednoty. Mezi motivačními aspekty byly nejčastěji zastoupeny altruistické cíle – potřeba pomáhat druhým, potřeba sebeuplatnění, u 30,8% respondentů. Přičemž záměr trénovat TP sportovce se umístil na posledním místě spolu se sportovně-trenérskými cíli.

Dotazy na vlastní trenérskou a sportovní zkušenost jsme měli v úmyslu zjistit stav praktických zkušeností, které může trenér uplatnit v praxi s TP sportovci. Jak jsme již jednou zmiňovali, udělat dobrého trenéra z trenéra nepostižených sportovců je mnohem jednodušší než vychovat trenéra TP sportovců bez předešlých trenérských zkušeností i když má dotyčný medicínské minimum. Výsledky těchto dotazů se ukázaly jako příznivé jelikož předešlou trenérskou zkušenost potvrdilo 28,8%, což je prakticky jedna třetina trenérů a vlastní sportovní zkušenost na vyšší než kondičně-zdravotní úrovni prokázalo dokonce 69,2% trenérů.

Odborné vzdělání v oblasti sportu TP bylo hodnoceno jako dosažení vzdělání v oboru Tělesná výchova zdravotně postižených nebo Aplikovaná tělesná výchova. Zde 19,2% trenérů mělo odborné vzdělání v jednom ze zmiňovaných oborů a zbylých 80,8% trenérů tuto odbornost nemělo. Tento výsledek je mile překvapivý, jelikož další většina dotazovaných sdělila mimo hodnocení dotazníku, že jejich vzdělání je právě v oboru trenérství, avšak pro trenérství nepostižených sportovců. Tato skupina může být pravděpodobnou budoucí generací ve studiu oborů Tělesná výchova zdravotně postižených nebo Aplikovaná tělesná výchova.

Dále studie prokázala, že z celkového počtu padesáti dvou dotázaných trenérů bylo 34,6% trenérů s trenérskou licenci a 65,4% bez této licence. Stále musíme uvažovat, že převážná většina dotázaných byli dobrovolníci, kteří zřejmě ani nebyli ve většině případů za svou práci nijak finančně hodnoceni a nebo jen symbolicky. V tomto pohledu pak mnoho výsledků nabírá jiných rozměrů ve všeobecném hodnocení.

Aby hodnocení stavu vzdělávání odborníků ve sportu TP bylo ucelené, bylo nezbytné dotázat se také na doplňující interní vzdělávání v rámci organizací. Jelikož z vlastní praxe vím, že v mnoha klubech a oddílech k těmto školením dochází a často je to jeden z mála možných přístupů k novým informacím v oboru. Výzkum prokázal, že 67,3% trenérů měli možnost tato interní školení navštěvovat a 32,7% trenérů tuto možnost nemělo. Další dotaz, týkající se účasti trenérů na odborných seminářích zaměřených na sport TP, měl oslovit především ty, kteří měli v rámci své praxe možnost zúčastnit se společně se svými svěřenci mezinárodních soutěží. Tyto odborné semináře, zabývající se konkrétní tematikou daného sportu TP, se konají převážně v průběhu těchto mezinárodních soutěží a v našich národních podmínkách jsou spíše výjimečné. V hodnocení by nemělo chybět ani vlastní sebehodnocení – jak vidím sám sebe. Trenérů spokojených se svou úrovní vzdělání v oboru trenérství TP sportovců bylo 40,4% a 59,6% trenérů, kterým jejich vzdělání v oboru sportu TP z jejich vlastního pohledu nedostačuje pro praxi. Tato čísla mohou být podstatná z pohledu budoucího vzrůstu zájmu o obor trenérství ve sportu TP. Poslední tři otázky dotazníku měly funkci ucelení představ o obecném průběhu a náplni práce trenérů TP sportovců. Tento průzkum měl naznačit, jak je na tom dnešní sport TP sportovců, kolik času průměrně zabírá vedení tréninků TP sportovců s ohledem na typ vedených tréninků. V našich národních podmínkách převládá především kondičně-zdravotní typ a výkonnostní typ aktivit. Pozitivní zjištění bylo i to, že sport TP na vrcholové úrovni nezůstal v pozadí a počtem zastoupení odpovědí dosáhl 20% z celkového hodnocení. Tudiž můžeme říci, že není rozhodně žádnou popelkou ve sportu TP. O sport na vrcholové úrovni je zájem, jak mezi TP sportovci, tak trenéry TP sportovců. V četnosti tréninků se umístily nejvýše tréninky aplikované 1-2x týdně. Tyto hodnoty tvoří zhruba jednu polovinu hodnocení a jsou průměrným údajem.

Obecně se obor trenérství TP sportovců a vůbec samotný sport TP dále vyvíjí a je příznivě podporován, jak odbornou, tak i širší veřejností. Avšak je stále zapotřebí jej

podporovat, aby jeho filosofie byla v základech zachována. Poslední z dotazů měl nastínit organizaci jednotlivých oddílů, klubů a jednot v ČR. Hodnocení ukázalo, že ve velkém množství organizací společně trénují, jak TP sportovci, tak i ostatní ZdP sportovci. Specializaci výhradně na TP sportovce si dle výsledků mohlo v trenérství TP sportovců dovolit 30,8% dotázaných trenérů a nebo může být důvodem nařízení pravidel daného sportu, která udávají možnost zastoupení pouze určitých typů postižení sportovců.

Vývoj oboru oslabuje stále nízká, a překvapivě ne moc žádoucí, spolupráce mezi jednotlivými svazy a organizacemi (kluby, oddíly). Ta by mohla být na mnohem vyšší úrovni a poskytovat tak kvalitnější služby. Můžeme tedy říci, že tento obor stojí především na entuziasmu trenérů-dobrovolníků, kteří dle studie zastupují prakticky dvě třetiny z celkového množství dotázaných. Z toho pro svaz vyplývá podporovat kvalifikované vzdělávání svých lidí za účelem dosažení kvalitních výsledků a vyzdvižení tohoto oboru, z pohledu odbornosti, na vysokou světovou úroveň.

12. SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Zastoupení trenérů dle pohlaví

Graf č. 2 Zastoupení trenérů dle věku

Graf č. 3 Pracovní poměr v trenérství ve sportu TP

Graf č. 4 Motivační aspekty

Graf č. 5 Vlastní sportovní zkušenost

Graf č. 6 Trenérské zkušenosti

Graf č. 7 Odborné vzdělání v oblasti sportu TP

Graf č. 8 Trenérská licence

Graf č. 9 Doplnující interní vzdělávání v rámci organizace

Graf č. 10 Účast na odborných seminářích zaměřených na sport TP

Graf č. 11 Sebehodnocení vzdělání ve sportu TP

Graf č. 12 Cíle sportovního tréninku

Graf č. 13 Četnost tréninků

Graf č. 14 Zastoupení v SK dle typu postižení

13. SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Zastoupení trenérů dle pohlaví

Tabulka č. 2 Zastoupení trenérů dle věku

Tabulka č. 3 Pracovní poměr v trenérství ve sportu TP

Tabulka č. 4 Motivační aspekty

Tabulka č. 5 Vlastní sportovní zkušenost

Tabulka č. 6 Trenérské zkušenosti

Tabulka č. 7 Odborné vzdělání v oblasti sportu TP

Tabulka č. 8 Trenérská licence

Tabulka č. 9 Doplnující interní vzdělávání v rámci organizace

Tabulka č. 10 Účast na odborných seminářích zaměřených na sport TP

Tabulka č. 11 Sebehodnocení vzdělání ve sportu TP

Tabulka č. 12 Cíle sportovního tréninku

Tabulka č. 13 Četnost tréninků

Tabulka č. 14 Zastoupení v SK dle typu postižení

14. LITERATURA

- BARTŮŇKOVÁ, S. Vzdělávací programy pro TV a sport starších a zdravotně postižených. In. TILINGER, P., PERIČ, T. (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Sborník referátů z národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1997. s. 280-281. ISBN 80-902147-2.X.
- BARTŮŇKOVÁ, S. Vzdělávání v oblasti TV a sportu ZdP - výhled do roku 2000 (kvalifikace a kompetence). In. TILINGER, P., PERIČ, T. (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Sborník referátů z národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1997. s. 386. ISBN 80-902147-2.X.
- GUTTMANN, L. *Sport pro tělesně Paříž* : UNESCO, 1976.
- HELLER, J., DLOUHÁ, R. a POTMĚŠIL, J. *Kardiorespirační ukazatele u aktivních paraplegiků*. Med. Sport. Bohem. Slov. 1998, č. 7, s. 93.
- HONZÁTKOVÁ, L. *Zdravotní klasifikace florbalu vozičkářů* : Diplomová práce. Praha : FTVS UK, 2004.
- KÁBELE, J. *Sport vozičkářů*. Praha : Olympia, 1992. ISBN 80-7033-233-6.
- KARGER, J. Příprava osob zajišťujících tělesnou výchovu a sport. In. TILINGER, P., PERIČ, T. (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Sborník referátů z národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1997. s. 433. ISBN 80-902147-2.X.
- KARGER, J. Příprava osob zajišťujících tělesnou výchovu a sport. In. TILINGER, P., PERIČ, T., RYCHTECKÝ, A. (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Souhrny příspěvků národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1996. s. 79.
- KARGER, J. Trénink a zdraví sportovce. In. MEDSPORT SYMPOZIA 98 (editor). *4. mezinárodní sympozium o zdraví sportovců 11. – 12.12. 1998*. Hradec Králové : Kongresové centrum Aldis Hradec Králové, 1999. s. 86-87.
- NEVRKLA, J. Vývojové trendy ve sportu handicapovaných – možné cesty ke zlepšení sportu TP u nás. In. TILINGER, P., PERIČ, T., RYCHTECKÝ, A.

- (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Souhrny příspěvků národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1996. s. 123.
- PĚTIOKÝ, J. *Handcyklistika - sport tělesně postižených sportovců* : Diplomová práce. Praha : FTVS UK, 2004.
 - POTMĚŠIL, J. Tělesná zdatnost je pro zdravotně postiženého člověka velmi důležitou vlastností. *Vozíčkář*. 1998, č. 7, s. 17.
 - POTMĚŠIL, J. Sport zdravotně postižených. In. TILINGER, P., PERIČ, T. (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Sborník referátů z národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1997. s. 274 - 278. ISBN 80-902147-2.X.
 - *Rada Evropy* : Evropská charta sportu pro všechny : zdravotně postižené osoby. Praha : MŠMT, 1996.
 - RYCHTECKÝ, A. Sport a socializace. In. TILINGER, P., PERIČ, T., RYCHTECKÝ, A. (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Souhrny příspěvků národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1996. s. 148.
 - SHEPHARD, R.J. *Fitness in special populations*. Champaign : Human Kinetics Publ., 1990.
 - SMĚKAL, J. Sportovní příprava zdravotně postižených reprezentantů ČR. In. TILINGER, P., PERIČ, T. (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Sborník referátů z národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1997. s. 322. ISBN 80-902147-2.X.
 - SRDEČNÝ, V. *Tělesná výchova a sport tělesně postižených*. Praha : Tělovýchovná škola ČÚV ČSTV, 1986.
 - SRDEČNÝ, V. *Tělovýchova zdravotně postižených 1961 – 1986*. Praha : Ústřední výbor Československého svazu tělesné výchovy, 1986.
 - *Studijní programy Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze v akademickém roce 2004/2005*. Fakulta tělesné výchovy a sportu UK. Praha : FTVS UK, 2004.
 - SVOBODA, Bohumil. Trenéři a současný sport. *Těl. Vých. Sport Mlád*. 1998, č. 4, s. 37-42.

- SVOBODA, B. *Stručná pedagogika sportu* : skripta pro posluchače Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1996. 113 s. ISBN 80-7184-325-3.
- SVOBODA, B., VANĚK, M. *Psychologie sportovních her*. Praha : Olympia, 1986.
- ŠNAJDR, L. Na cestě k úspěchům tělesně postižených sportovců. In. TILINGER, P., PERIČ, T. (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Sborník referátů z národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1997. s. 332. ISBN 80-902147-2.X.
- *Tělesná výchova a sport mládeže*. Fakulta tělesné výchovy a sportu UK. Č. 4. Praha : FTVS UK, 1998. ISSN 1210-7689.
- VÁLKOVÁ, H. Přehled vzdělávání v APA ve světě a v ČR. In. TILINGER, P., PERIČ, T. (editoři). *Tělesná výchova a sport na přelomu století* : Sborník referátů z národní konference 28.11. – 1. 12. 1996. Praha : FTVS UK, 1997. s. 335-342. ISBN 80-902147-2.X.

Internetové odkazy

- www.ftvs.cuni.cz, (Fakulta tělesné výchovy a sportu), 27. 3. 2005
- www.cstps.cz, (Český svaz tělesně postižených sportovců), 7. 4. 2005
- www.cstps.cz, (Český svaz tělesně postižených sportovců), 29.7. 2005
- www.cvs.cz, (Český volejbalový svaz), 7. 4. 2005
- www.upol.cz, (Univerzita Palackého v Olomouci), 31. 3. 2005
- www.vysokeskoly.cz, (Seznam – vyhledavač), 31. 3. 2005

15. PŘÍLOHY

Příloha A Dotazník

<i>Otázky</i>	<i>Možnosti odpovědí</i>	<i>Odpověď zaškrtněte / vypište</i>
1. Pohlaví:	muž	
	žena	
2. Věk:	18 – 27 let	
	28 – 37 let	
	38 – 47 let	
	48 a více let	
3. Trenérství sportu tělesně postižených (TP) je pro mě:	hlavním pracovním poměrem	
	vedlejším pracovním poměrem	
	dobrovolnou činností	
4. Co mě k trénování TP přivedlo?	záměr trénovat TP	
	náhoda a dále mě tato práce zaujala	
	kamarád/známý se zdravotním postižením	
	sportovní-trenérské cíle	
	altruistické cíle (potřeba uplatnění a pomoci druhým)	
	jiné – možno i vypsát:	
5. Mám vlastní předchozí zkušenost jako výkonnostní nebo vrcholový sportovec?	ANO	
	NE	

6. Mám jakoukoli předchozí trenérskou zkušenost?	ANO	
	NE	
7. Vzdělání:	MÁM odborné vzdělání ve sportu TP	
	NEMÁM odborné vzdělání ve sportu TP	
8. Další možnosti vzdělávání:	právě studuji obor zaměřený mj. na vedení sportu TP	
	mám trenérskou licenci	
9. Doplnující vzdělávání:	v rámci organizace MÁM interní školení pro další vzdělávání zaměstnanců	
	v rámci organizace NEMÁM interní školení pro další vzdělávání zaměstnanců	
10. Účastním se odborných seminářů nebo kursů rozšiřující mé vzdělání?	ANO	
	NE	
11. Je mé odborné vzdělání pro mou praxi dostačující?	ANO	
	NE	
12. Cíle tréninku:	rekreační	
	kondičně zdravotní	
	výkonnostní	
	vrcholové	
13. Četnost tréninků:	méně než 1x týdně	
	1 – 2x týdně	

	3 – 4x týdně	
	více	
14. Můj sportovní klub je pro sportovce:	pouze TP	
	TP a ostatní zdravotně postižené	

Příloha B Studijní obor pro kvalifikaci tělesné výchovy a sportu zdravotně postižených na Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy

Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy, Praha

Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených

Studijní program: Tělesná výchova a sport

Studijní obor: Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených

Délka studia: 3 roky v kombinované formě studia. Absolvent získává titul Bakalář (Bc.).

Studium oboru „Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených“ je určeno pro zvýšení kvalifikace těch, kteří s postiženými již pracují. Je však přístupné i jiným zájemcům, včetně zdravotně postižených. Cílem oboru je vychovat vysokoškolsky vzdělané odborníky pro oblast sociálně zdravotní a sportovně tělovýchovné péče. Zájemci mohou pokračovat v navazujícím magisterském studiu, které jim umožňuje rozšířit uplatnění i pro oblast speciálního školství.

Studium je ukončeno státní závěrečnou zkouškou a obhajobou diplomové bakalářské práce. (Studijní programy, 2004)

Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených - navazující

Studijní program: Tělesná výchova a sport

Studijní obor: Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených

Délka studia: 2 roky v kombinované formě studia. Absolvent získá titul Magistr (Mgr.).

Studium oboru „Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených“ je koncipováno jako navazující magisterské studium pro absolventy bakalářského stupně

Studium oboru „Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených“ je koncipováno jako navazující magisterské studium pro absolventy bakalářského stupně oboru. Absolventi magisterského studia naleznou uplatnění v oblasti sociálně zdravotní a sportovně tělovýchovné péče a v oblasti speciálního školství. Obor je připraven k otevření pro studijní rok 2005/06, kdy se o magisterské studium budou ucházet první absolventi bakalářského stupně studia.

Studium je ukončeno státní závěrečnou zkouškou a obhajobou diplomové práce.

(Studijní programy FTVS, 2004)

Příloha C Studijní obory pro kvalifikaci tělesné výchovy a sportu zdravotně postižených na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého, Olomouc

Aplikovaná tělesná výchova

Studijní program: B 74 01 – Tělesná výchova a sport

Studijní obor: Aplikovaná tělesná výchova

Délka studia, akademický titul: 3 roky, Bc.

Odhad počtu přijatých pro ak. rok 2005/2006: 20 studentů

Požadavky a předměty přijímací zkoušky: Strukturovaný životopis – zaměřený také na profesní informace. TZ: tělesná výchova, PZ: biologie, jazykové předpoklady (test), ústní pohovor, esej v českém jazyce se souhrnem v cizím jazyce. Vyžaduje se nejméně 20 dní (60 hodin) praxe v prostředí s osobami se specifickými potřebami. U uchazečů se zdravotním postižením je možná úprava obsahu a organizace talentové zkoušky z tělesné výchovy. Požadavky na písemné a ústní zkoušky vycházejí z rozsahu učiva na středních školách. Při přijímacím řízení budou brány v úvahu maturitní výsledky a studijní průměr ze střední školy, případně vyšší odborné školy.

Studium garantuje: Katedra aplikovaných pohybových aktivit Olomouc

Studium připravuje odborníky pro potřeby společenské praxe v oblasti tělesné kultury se zaměřením na populaci se specifickými potřebami. Absolvent splňuje podmínky tělovýchovného specialisty pro I. stupeň základních škol a asistenta učitele. Studium je zaměřeno převážně prakticky.

Aplikovaná tělesná výchova - navazující

Studijní program: N 74 01 – Tělesná výchova a sport

Studijní obor: Aplikovaná tělesná výchova

Délka studia, akademický titul: 2, Mgr.

Odhad počtu přijatých pro akademický (dále jen ak.) rok 2005/2006: 20 studentů

Požadavky a předměty přijímací zkoušky pro absolventy bakalářského studia ATV na FTK UP v Olomouci:

Strukturovaný životopis

- zaměřený také na profesní informace
- uvedení publikací včetně tématu bakalářské práce
- bakalářská práce musí být přístupná k nahlédnutí při motivačním pohovoru

Ukončení studia bakalářského studijního programu 7401R Tělesná výchova a sport. Dle §49 odst. 1, VŠ zákona: předložení bakalářské práce a dokladu o vykonaných zkouškách (indexu)

- doklad o ukončení studia státní zkouškou
- uchazeči, kteří dosáhli během bakalářského studia vážené skóre do 2,5, budou přijati bez přijímací zkoušky
- uchazeči, kteří dosáhli během bakalářského studia vážené skóre od 2,6 výše, vykonají přijímací zkoušku teoretickou – ústní pohovor

Požadavky a předměty přijímací zkoušky pro absolventy bakalářského studia v programu Tělesná výchova a sport s absolvovanými předměty TV a sportů:

Strukturovaný životopis

- zaměřený také na profesní informace
- uvedení publikací včetně tématu bakalářské práce
- bakalářská práce musí být přístupná k nahlédnutí při motivačním pohovoru

Ukončení studia bakalářského studijního programu 7401R Tělesná výchova a sport. Dle § 49 odst. 1, VŠ zákona: předložení bakalářské práce a dokladu o vykonaných zkouškách (indexu).

- Zkouška teoretická:

Písemná:

- cizí jazyk
- speciální pedagogika (v rozsahu státní zkoušky Bc–ATV)
- APA (v rozsahu státní zkoušky Bc–ATV)

Ústní pohovor

Dále se vyžaduje: 60 hod. dokumentované praxe z prostředí s osobami se specifickými potřebami, dvě písemné reference o uchazeči.

Požadavky a předměty přijímací zkoušky pro ostatní absolventy bakalářského studia v programu Tělesná výchova a sport:

Strukturovaný životopis

- zaměřený také na profesní informace
- uvedení publikací včetně tématu bakalářské práce
- bakalářská práce musí být přístupná k nahlédnutí při motivačním pohovoru. Ukončení studia bakalářského studijního programu 7401R Tělesná výchova a sport. Dle § 49 odst. 1, VŠ zákona: předložení bakalářské práce a dokladu o vykonaných zkouškách (indexu).

- TZ: tělesná výchova
- Zkouška teoretická:

Písemná:

- cizí jazyk
- speciální pedagogika (v rozsahu státní zkoušky Bc–ATV)
- APA (v rozsahu státní zkoušky Bc–ATV).

Ústní pohovor

Dále se vyžaduje: 60 hod. dokumentované praxe z prostředí z osobami se specifickými potřebami, dvě písemné reference o uchazeči.

Studium garantuje: Katedra aplikovaných pohybových aktivit Olomouc

Smyslem studijního oboru je poskytnout společenské praxi odborníky v oblasti tělesné výchovy a sportu postižených dětí i dospělých, ať už se jedná o formy zařazené do povinného vzdělávacího obsahu ve školách či v ústavních zařízeních, nebo o další možné formy zájmového zaměření. Prostřednictvím těchto odborníků pak zvýšit úroveň

tělesné výchovy na školách speciálních. Udržovat přiměřenou fyzickou zdatnost a zajistit hodnotné prožívání volného času postižených občanů, dosáhnout vyšší integrace osob s postižením a jejich intenzivnějšího zapojení do života. Cílem studia je zajistit široký základ poznatků a praktických dovedností pro řízení různých forem tělesně postižených občanů. Studijní obor je přístupný společně i studentům se zdravotním postižením. Součástí výuky je studium učitelství tělesné výchovy a speciální pedagogiky. Absolventi získávají způsobilost vyučovat tělesnou výchovu na základních školách a na všech typech škol integrovaných a speciálních. Kromě toho se mohou uplatnit jako odborníci v oblasti tělesné výchovy a sportu osob se specifickými potřebami (www.upol.cz).

Příloha D TJ, oddíly a SK ČSTPS

Praha

SK KONTAKT PRAHA
TJ Orion Praha
Klub Kvítek
TJ Meta Praha
SK Quadru Fit
SKV Praha
1.Český sport handicap club Praha
TJ Slovan Svoboda Praha
SK Slavia Praha
ŠK Gemini Praha

Středočeský kraj

TJ Elán Kladno
ŠO TP Nova Kladno
SK TP a V.Kladno
SC Kolín
TJ Labe Kolín
TJ Radovesnice

Jihočeský kraj

SK KONTAKT Č. Budějovice
CZP Č..Budějovice
Sokol Č.Budějovice
SKV Č.Budějovice

Plzeňský kraj

SK TPS Lhůta u Plzně
SKH Meteor Plzeň

Karlovarský kraj

SKV ZR Cheb
SK KONTAKT Karlovy Vary
SKV NOWACO Karlovy Vary

Ústecký kraj

TJ ZP Nola Teplice
SK Děčín
SK Chemopetrol Litvínov

Liberecký kraj

KAV Liberec
LSKV Liberec
ŠK Wartenberský kolař

Královehradecký kraj

SKP Dynamo Hradec Králové
TJ ZPS Čechie Hradec Králové
KRONOS Pec pod Sněžkou
TJ Jičín
SK Akáda Janské Lázně
SK Janské Lázně
ZPS Týniště n.Orlicí
SK Nové Město n.Metuží

Pardubický kraj

Hvězda SKP Pardubice
SK Giro Pardubice
TJ Jiskra Pardubice
TJ Sokol Česká Třebová - Rybník

tělesné výchovy na školách speciálních. Udržovat přiměřenou fyzickou zdatnost a zajistit hodnotné prožívání volného času postižených občanů, dosáhnout vyšší integrace osob s postižením a jejich intenzivnějšího zapojení do života. Cílem studia je zajistit široký základ poznatků a praktických dovedností pro řízení různých forem tělesně postižených občanů. Studijní obor je přístupný společně i studentům se zdravotním postižením. Součástí výuky je studium učitelství tělesné výchovy a speciální pedagogiky. Absolventi získávají způsobilost vyučovat tělesnou výchovu na základních školách a na všech typech škol integrovaných a speciálních. Kromě toho se mohou uplatnit jako odborníci v oblasti tělesné výchovy a sportu osob se specifickými potřebami (www.upol.cz).

Příloha D TJ, oddíly a SK ČSTPS

Praha

SK KONTAKT PRAHA
TJ Orion Praha
Klub Kvítek
TJ Meta Praha
SK Quadru Fit
SKV Praha
1.Český sport handicap club Praha
TJ Slovan Svoboda Praha
SK Slavia Praha
ŠK Gemini Praha

Středočeský kraj

TJ Elán Kladno
ŠO TP Nova Kladno
SK TP a V.Kladno
SC Kolín
TJ Labe Kolín
TJ Radovesnice

Jihočeský kraj

SK KONTAKT Č. Budějovice
CZP Č..Budějovice
Sokol Č.Budějovice
SKV Č.Budějovice

Plzeňský kraj

SK TPS Lhůta u Plzně
SKH Meteor Plzeň

Karlovarský kraj

SKV ZR Cheb
SK KONTAKT Karlovy Vary
SKV NOWACO Karlovy Vary

Ústecký kraj

TJ ZP Nola Teplice
SK Děčín
SK Chemopetrol Litvínov

Liberecký kraj

KAV Liberec
LSKV Liberec
SK Wartenberský kolař

Královehradecký kraj

SKP Dynamo Hradec Králové
TJ ZPS Čechie Hradec Králové
KRONOS Pec pod Sněžkou
TJ Jičín
SK Akáda Janské Lázně
SK Janské Lázně
ZPS Týniště n.Orlicí
SK Nové Město n.Metují

Pardubický kraj

Hvězda SKP Pardubice
SK Giro Pardubice
TJ Jiskra Parbubice
TJ Sokol Česká Třebová - Rybník

Kraj Vysočina

Jihomoravský kraj

SK Hobit Brno
SK Moravia Brno
SK Brněnský plazivec
SK KONTAKT Brno
Epona Brno
Piafa Vyškov
ŠO Habrovany
Handicapsport Hodonín
TJ ČKD Blansko

Zlínský kraj

TJ Start VD Zlín
Z.A.S. Zlín
SK Otrokovice

Olomoucký kraj

APA VČAS Olomouc
KČT Sigma Olomouc
SK TPS Olomouc
SK TPT v Zábřehu
TJ Invaclub Loštice
TJ Sokol Temenice
(www.cstps.cz)

Moravskoslezský kraj

TJ Baník Ostrava
KČT ZdP Ostrava
SK Ostrava
SKV Ostrava
SKST Baník Havířov
SK BESKYD Handicap
TJ Respekt Frenštát p.Rad.
KČT ZdP Elán Opava
SK Bavaria Fitness Opava
TJ Sokol Opava
TJ Meta Opava
Alfa SKI Opava
ŠK TP Hrabyně
Q-Sport Hrabyně
SK ZPS Frýdek-Místek
ŠKV Frýdek-Místek
TJ Olympia Bruntál
ŽD Bohumín tur.odd.ŽIVOT
TJ Křmlov ZPS
KČT Nový Jičín
TJ Jiskra ZPS Rýmařov
Dětský ranč Hlučín